

פענוח הערות ומראי-מקומות.

תצוה שיחה א.

הפהו. וקובע על כל פתח ופתח אכן שהם מרבע משקע
בבית של זקב. ומפתח על שמי האבנים שמוות השבטים.
ששה על אכן זו וששה על אכן זו פתולדותם. וכוותבין
שם יוסף יהוסף. ונמצאו כ"ה אות באכן זו וכ"ה אות
באכן זו. וכך היו פתובין: והאכן שפתוב פה ראובן על
פתפו הנימנית. והאכן שפתוב פה שמעון על פתפו
השמאלית. ועושה בכל פתח שמי טבעות אחת מלמעלה
בראש הפתח נאחת מלמטה לפתח למעלה מן החשב.
ונותן שמי עבותות זקב בשמי טבעות שלמעלה והם
הנקראים שרשרות:

**(3) כסף משנה להלכה ח. ומ"ש ועושה על ארבע
זויות של חשן ד' טבעות זהב וכו'.** מפורש במקרא
פרשת תצוה ורש"י בפירוש התורה בסוף פרשת פקודי
כתב באורך מעשה האפוד ויש קצת שינוי בין דבריו
לדברי רבינו ע"ש:

שה"ג.** פירוש זכור לאברהם על רש"י להרב
ברלינר ס"פ פקודי. ראה בסוף.

(4) פרשתינו כח, ו. נעשו את-האפוד וזקב תכלת וארגמן
תולעת שני ונעש משזר מעשה חשב:

רש"י ד"ה ועשו את האפוד. אם באתי לפרש מעשה
האפוד והחשן על סדר המקראות, הרי פרושן פרקים,
וישגה הקורא בצרופן, לכך אני כותב מעשיהם כמות
שהוא, למען ירוץ הקורא בו, ואחר כך אפרש על סדר
המקראות. האפוד עשוי כמין סינר של נשים רוכבות
סוסים, וחוגר אותו מאחוריו פגד לבו למטה מאציליו,
רחבו כמדת רחב גבו של אדם יותר, ומגיע עד עקביו,
והחשב מחבר בראשו על פני רחבו מעשה אורג, ומאריך
לקאן ולקאן כדי להקיף ולהגדר בו, והפתפות מחברות
בחשב, אחד למין ואחד לשמאל, מאחורי הפהו, לשני

(1) אנציקלופד' תלמודית חלק ב קכ עמוד א. בצורת
האפוד נחלקו המפרשים, ושלש דעות בדבר: א) מלבוש
מחצי גופו של הכהן מלמטה מאחוריו¹⁵, עשוי "כמין
סינר של נשים רוכבות סוסים"¹⁶. ארכו מכנגד אצילי
הידיים עד הרגלים¹⁷, ורחבו כמדת רוחב גבו של אדם
מכתף לכתף ויותר, עד שהוא נקפל לפניו ומכסה קצת
כריסו מכאן ומכאן ומגיע עד כנגד קצות החושן, וקצותיו
שוכבים עליו; ב) כחצי מלבוש ממתניו של אדם ולמטה
ומכסה את חצי גוף התחתון, בין מלפניו ובין
מלאחוריו²¹; ג) לבוש מחצי גופו ולמעלה, מפניו
ומאחוריו עד גובה כתפיו כמדת שאר בגדיו²².

¹⁵. רש"י שמות כח ו; רמב"ם כלי המקדש פ"ט ה"ט
והי"א.

¹⁶. רש"י שם.

¹⁷. רמב"ם שם, ולשון רש"י שם: למטה מאציליו ומגיע
עד עקביו. וברלב"ג שמות שם: מתחת שחיו של כהן עד
עקביו.

²¹. רשב"ם פ' תצוה.

²². חזקוני שם בשם י"מ. ועי' כעין זה בקדמוניות ליוסף
בן מתתיהו ספר ג פ"ז, ועי"ש כמה שינויים. ועי' אוצה"ג
ליומא תשובות סי' ע'.

(2) רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ט הלכה ט. האפוד
רחבו כרחב גבו של אדם מפתח לפתח. וארכו מכנגד
אצילי הידיים מאחוריו עד הרגלים. ויש לו כמו שמי ידות
יוצאות ממנו באריג לקאן ולקאן שחוגרין אותו בהם והם
הנקראין חשב האפוד. והפל ארוג זקב תכלת וארגמן
ותולעת שני ונעש על שמונה ועשרים חוטין כמעשה
החשן. ותופר עליו שמי פתפות כדי שיהיו על פתפות

קצות רחבו של סינר, וכשזקפן עומדות לו על שתי כתפיו, והן כמין שתי רצועות עשויות ממין האפוד, ארפות כדי שיעור לזקפן אצל צנארו מכאן ומכאן ונקפלות לפניו למטה מכתפיו מעט, ואבני השם קבועות בהם, אחת על כתף ימין ואחת על כתף שמאל, והמשבצות נתונות בראשיהם לפני כתפיו, ושתי עבותות הנקב תחובות בשתי טבעות שבחשן, בשני קצות רחבו העליון, אחת לימין ואחת לשמאל, ושני ראשי השרשרת תקועין במשבצת לימין וכן שני ראשי השרשרת השמאלית תקועין במשבצת שבכתף שמאל, נמצא החשן תלוי במשבצות האפוד על לבו מלפניו, ועוד שתי טבעות בשני קצות החשן בתחתיתו, וכנגדם שתי טבעות בשתי כתפות האפוד מלמטה, בראשו התחתון המחקר בחשב; טבעות החשן אל מול טבעות האפוד שוכבים זה על זה, ומרכסן בפתיל תכלת תחוב בטבעות האפוד והחשן, שיהא תחתית החשן דבוק לחשב האפוד ולא יהא נד ונבדל, הולך וחוזר:

(5 פרש"י פרשתינו פסוק כו ד"ה על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה. הרי לה שני סימניו, האחד שיתגמם בשני קצות של תחתיתו שהוא כנגד האפוד, ששעליונו אינו כנגד האפוד, שהרי סמוך לצנאר הוא והאפוד נתון על מתניו, ועוד נתן סימן, שלא יקבעם בעבר החשן שכלפי החוץ, אלא בעבר שכלפי פנים, שנאמר ביה, ואותו העבר הוא לצד האפוד, שחשב האפוד חוגרו הפה ונקפל הסינר לפני הפה על מתניו, וקצת כרסו מכאן ומכאן עד כנגד קצות החשן וקצותיו שוכבין עליו:

פרש"י כה, ז. אל שני קצותיו. אל רחבו של אפוד, שלא היה רחבו אלא כנגד גבו של פה ונבדל עד כנגד האצילים, שקורין קודי"ש בלעז, שש' לא יחגרו בינע (יחזקאל מ"ד) – אין חוגרין במקום זיעה, לא למעלה מאציליהם ולא למטה ממיתניהם אלא כנגד אציליהם:

שם פסוק ד. ואפוד. לא שמעתי ולא מצאתי בבביתא פרוש תבניתו, ולפי אומר לי שהוא חגורה לו מאחוריו, רחבו כרחב גב איש, כמין סינר שקורין פורצי"נט בלעז, שחוגרות השרות פשרוכבות על הסוסים, כך מעשהו מלמטה, שנאמר ונדוד חגור אפוד בד, למדנו שהאפוד חגורה היא; ואי אפשר לומר שאין בו אלא חגורה לבדה, שהרי נאמר ויתן עליו את האפוד ואח"כ יחגור אותו בחשב האפוד ותרגם אנקלוס בהמין אפודא, למדנו שהחשב הוא החגור והאפוד שם תכשיט לבדו; ואי אפשר לומר שעל שם שתי הכתפות שבו הוא קרוי אפוד,

שהרי נאמר שתי כתפות האפוד, למדנו שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשב שם לבד, לכה אני אומר שעל שם הסינר של מטה קרוי אפוד – על שם שאופדו ומקשטו בו – כמו שש' נאפד לו בו, והחשב הוא חגור ששלמעלה הימנו והכתפות קבועות בו. ועוד אומר לי לבי שיש ראיה שהוא מין לבוש, שתרגם יונתן ונדוד חגור אפוד בד (שמואל ב ו') – כרדוט דבוץ, ותרגם כמו כן מעילים כרדוטין, במעשה תמר אחות אבשלום, כי כן תלבשנה בנות המלך הבתולות מעילים (שם י"ג):

(8 פרשתינו כה, ד. ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת משבץ מצנפת ואבגט ועשו בגדיי קדש לאהרן אהיה ולבניו לכהנו"ל:

רש"י ד"ה ואפוד. ראה הערה 5.

(9 תורה שלמה שם סימן ס"ז. בסידורי החומר על פרשיות של. עשיית בגדי כהונה, ראיתי דבר תמוה, והוא, ישנם הרבה פסוקים בתורה בפרשיות אלו שאין לנו עליהם שום ביאור בתורה שבעל פה, רק מה שכתבו הראשונים בפירושיהם ויש שהראשונים נחלקו בביאורם של פשוטי דקרא. לדוגמא בעשיית האפוד. א. אבני החושן ואפוד היו מרובעים, ראה בפנים פכ"ח אות מד. ואות סב. מ"ש הרמב"ם פ"ט מהכ"מ ה"ט. ב. חשב האפוד הי' רחב טפח, ראה בפנים אות מג. ג. אבני האפוד והחושן היו מנוקבין ונכנסו חוטי האריגה בהנקבים. ראה בפנים אות עט. וכע"ז יש בעשיית אורים ותומים, שרשרות וכו'. והנה פרטים הנ"ל בעשיית האפוד שהבאתי בספרי בשם המפרשים הראשונים בוודאי שלא חידשו מעצמם אלא העתיקו מהמקורות שלפניהם, ובספרי חז"ל שבידינו אין רמז לזה, לכן ברור הי' אצלי שהיתה לפני הקדמונים ברייתא דמלאכת בגדי כהונה, שבה נתבארו כל הפרטים שהיו להם במסורת תושבע"פ בעשיית הבגדים כמו שיש לפנינו ברייתא דמלאכת המשכן וברייתא זו אבדה מאתנו. והנה שמחתי לראות שכוונתי אל האמת כי בספר ערוגת הבשם לרבינו אברהם בר' עזריאל ח"א עמ' 289 נדפס מכת"י [ור"א עפשטיין בקדמוניות היהודים עמ' 88-89 מביא הדברים מערוגת הבשם כת"י שבידו] מביא שהיתה לפנינו ברייתא כזאת, ואותו הקטע שהוא מעתיק מברייתא זו נמצא בלשונו בספר לקח טוב במקומו, מובא בתו"ש, פכ"ח אות עט. מכאן מסתבר שכל הלשונות בסגנון זה בלקח טוב, ברמב"ם ובמדרש הגדול כו', שאין לנו עליהם שום מקור חז"ל שבידינו, מקורם בברייתא זו,

ואולי ה' להם מכילתא דרשב"י לאלה הפרשיות ושם הוא המקור לכל אלה הענינים, וימים ידברו. וראיתי להעיר לאלה העוסקים באלה הענינים של בגדי כהונה ומעשה המשכן. שיש מקור חשוב ועתיק במקצוע זה, שעל ידו אפשר לברר הרבה חקירות וספקות שישנם בנושא זה, הוא ספר קדמוניות היהודים" ליוסף בן מתתיהו בשני התרגומים בעברית שישנם לפנינו. ויש להשוותו עם החומר שהביא ר' עזרי' מן האדומים בספרו מאור עינים השתמשתי בו בהרבה מקומות בספרי, אמנם השארתי עוד הרבה חומר שלא הספקתי להכניסו בספרי.

(10) לקוטי שיחות חלק יב עמוד 6 בש"ג. וכאן להעיר: ממש"כ הרמב"ם בכ"כ מקומות (ראה מבוא לרמב"ם צילום דפוס רומי ר"מ ירושלים תשט"ו. ע"ו) יראה לי" ראי'. להכלל שאין דרך הרמב"ם. לחדש דינים (יד מלאכי כללי הרמב"ם ס"ה וש"ג) כיון שכשמחדש מפרש על אתר יראה לי.

(11) קירת ספר. האפוד רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף דמדכתיב שתי כתפות חוברות יהיה לו וגו' משמע שהוא רחב מכתף לכתף וארכו מכנגד אצילי הידים מאחוריו עד הרגלים.

(12) שמואל ב ו. יד. וַתֵּדַע מִכְרָכָר בְּכֶלֶץ עֲזָז לִפְנֵי יְהוָה וַתֵּדַע חֲגוֹר אֶפֶד בָּד:

(13) צו ח, ז. וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכֹּהֵן וַיַּחְגֵּר אֹתוֹ בְּאַבְנֵט וַיִּלְבֹּשׁ אֹתוֹ אֶת־הַמְעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הָאֶפֶד וַיַּחְגֵּר אֹתוֹ בְּחֹשֶׁב הָאֶפֶד לְוָב:

(14) פרשתינו כח, כז. וְעֲשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבָּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם עַל־שְׁתֵּי כְתָפוֹת הָאֶפֶד מִלְּמַטָּה מִמּוֹל פְּנֵיו לְעֻמַּת מִחְבְּרָתוֹ מִמֶּעַל לְחֹשֶׁב הָאֶפֶד:

(16) ראב"ע לפסוק ד. ואלה. הזכיר בתחלה החשן שהיה למעלה מהאפוד שהוא למעלה מהמעיל. ואחר כך הכתנת והאבנט החוגר אותו. והמצנפת על ראשו. וכן היה כאשר רחץ אהרן במים ולבש מכנסי בד ואין צורך להזכירם עתה ולא בשעת מעשה. כי מנהג כל אדם ללבוש מכנסים. והנה משה הלבישו הכתנת. ואחר כך שם המצנפת על ראשו. ושם על המצנפת ציץ נזר הקדש. ולא הזכיר בפסוק הזה שהוא סופר בגדי כהונה את ציץ נזר הקדש. כי אינו בגד. וקדמונינו הזכירו בעבור הרבים שמנה בגדי כהונה. ואין האורים והתומים בגדים ולא אבנים ולא קלפים. ואחר כך חגר אותו באבנט. ואחר כך

הלבישו המעיל. ואחר כך האפוד ויאפוד לו בו. כי החשב מהאפוד. ובעבור החשב נקרא אפוד. והנה על הסדר שהוא בפסוק הזה. ואל תשתומם שתמצא כתוב באחרונה במעשה וישם את המצנפת על ראשו. כי פירושו וכבר שם המצנפת עם ציץ הזהב בלבשו הכתנת. וכמוהו וילבישוהו בגדים וכבר הלבישוהו כי בתחלה כתוב וישמו הצניף הטהור על ראשו:

רשב"ם. מכנסיים לא הוצרך להזכיר כאן שאינו מזכיר אלא בגדים הנראים העשויים לכבוד.

חזקוני. ואלה הבגדים חז"ק אמאי לא הזכיר ציץ ומכנסים. **חשן ואפד** והכא לא כתיב מכנסי בד לפי שלא למקום כבוד הם נעשים. **ועשו בגדי קדש** אחרים שלא הוזכרו כאן, כגון ציץ לאהרן ומכנסים לבניו.

רבינו בחיי. ואלה הבגדים אשר יעשו. דרשו רז"ל במסכת ערכין כשם שהקרבנות מכפרין כך בגדי כהונה מכפרין, ולזה נסמכה פרשת הקרבנות לבגדי כהונה. חושן מכפר על הדיינים שנאמר (שמות כח) ועשית חשן משפט. אפוד מכפר על ע"ג, שנאמר (הושע ג ד) ואין אפוד ותפרים, וכתיב (שופטים ח' כ"ז) ויעש אותו גדעון לאפוד. מעיל מכפר על לשון הרע שנאמר (שמות כח) ונשמע קולו, יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה קול, ולשון הרע זה לשון הרע שבפרהסיא אבל לשון הרע שבצנעה קטרת מכפרתו. כתונת תשבץ מכפרת על שפיכות דמים שנאמר (בראשית ל"ז:ל"א) ויטבלו את הכתנת בדם, וכתונת זו כמין חלוק היתה וסמוכה לבשרו היתה ומשובצת זהב כחלוק זה שרוקמין בו פסים והוא שכתוב (שמות כח) ושבצת הכתנת שש מלשון משבצות זהב. מצנפת מכפרת על גסי הרוח יבא הדבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה, ואבנט מכפר על הרהור הלב ודרשו רז"ל כי היו באבנט ל"ב אמות. ציץ מכפר על עזות פנים שנאמר (שם) והיה על מצח אהרן, וכתיב (ירמיהו ג' ג') ומצח אשה זונה היה לך. והיו בגדי כהן גדול שמונה והזכיר הכתוב ששה מהם ולא הזכיר ציץ מפני שהוא כלי זהב אינו בכלל הבגדים ולא הזכיר מכנסי הבד כי לא רצה להזכיר רק הששה שהיה משה מלבישם לאהרן, ולכך הזכירם ביחד בכתוב הזה וכתיב בסוף הפרשה והלבשת אותם את אהרן וגו', וכתיב אחריו ועשה להם מכנסי בד לבאר כי המכנסים הם היו הלוכשים אותם לעצמם בהצנע כדי שלא תבין שהיו המכנסים בכלל והלבשת הוצרך בהכרח להזכירם באחרונה וא"א לו שיכללם ביחד עם שאר הבגדים,

והמכנסים מכפרים על העריות ועל הליכת הרגלים
ההולכים לעשות עברה.

בעל הטורים. ולא הזכיר מכנסים שלא היו לכבוד
ולתפירת ולא הזכיר ציץ לפי שלא היה מין בגד.

כלי יקר. חשן ואפוד ומעיל וגו'. לא הזכיר ציץ
ומכנסים לפי שאינן בכלל לבוש כי אינן בגדים אך לפי
שמצינו כאן ג"פ לשון עשייה ועשית בגדי קדש לאהרן
אחיד ואח"כ נאמר ועשו את בגדי אהרן לקדשו. ואח"כ
נאמר ואלה הבגדים אשר יעשו. נוכל לומר שהראשונות
והשניות מאחר שהוזכר בהם קדושה ודאי יש בהם רמז
לציץ ומכנסים כי בכ"מ שתמצא גדר ערוה שם תמצא
קדושה ולדעת רז"ל (ערכין טז.) המכנסים מכפר על
עריות, ומוסיף אני לומר שגם הציץ מכפר על עריות והא
בצנעא והא בגלוי כי המכנסים שבמקום צנעא מכפר על
דברים שבצנעא, הוא ההולך אחרי העריות בצנעא
וכיוסו, כמ"ש לכסות בשר ערוה. והציץ מכפר על עזות
מצח הוא העובר בגלוי בלא בוש וזהו שמביא בגמרא
(שם טז.) פסוק ומצח אשה זונה היה לך (ירמיה ג ג) ולכך
כתוב על הציץ קודש לה'. ואף אם נאמר שהציץ מכפר
על סתם עזות מצח מ"מ רמז בעשייה ראשונה אל הציץ
שכתוב עליו קודש לה'.

אור החיים. ואלה הבגדים וגו'. קשה למה לא מנה
הכתוב אלא ששה בגדים והשמיט ציץ הקודש ומכנסיים.
ואולי שרמזם הכתוב שניהם, הציץ רמזו בפסוק שלפני
זה **ועשו את בגדי אהרן לקדשו** שלא היה נצרך לומר
אלא ואלה הבגדים וגו' אלא נתכוין אל הציץ שלא הזכיר
בפסוק ואלה הבגדים. ולזה אמר לאהרן ולא הזכיר לבניו
כי לא נתכוין אלא על הציץ, ואומרו לשון רבים לצד
שהוא לבדו לא יועיל כי ח' בגדים מעכבין זה את זה לכן
אמר עליו לשון רבים, ובזה ידויק גם כן אומרו **ואלה**
שנראה כמוסיף על בגדים אחרים, לצד שכבר קדם וצוה
על קצת ולא הוצרך לבאר כי סמך על מה שעתידי הוא
לפרטם אחד אחד ובפרטן תמצא מבואר הרמז, וכנגד
המכנסיים אחר שהזכיר אלה הבגדים וגו' אמר **ועשו**
בגדי קודש לאהרן אחיד ולבניו ופסוק זה מיותר הוא
לומר על המכנסיים, ולזה הזכיר **אהרן ובניו** כי
המכנסיים צריכין בין לכהן גדול בין לכהן הדיוט.

(17 פרשתינו כח. מא-מב.) והלפשת אתם את-אֶהָרֹן
אֶחָיד וְאֶת-בָּנָיו אִתּוֹ וּמִשְׁחָת אֹתָם וּמִלֵּאת אֶת-יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ
אֹתָם וְכִהְנֹוּ לִי: וְעָשָׂה לָהֶם מְכַנְסֵי-בָד לְכִסּוֹת בִּשְׂרָ עֲרֹגָה
מִמָּתְנֵי: וְעַד-יָרְכֵם יִהְיוּ:

(18 פרשתינו שם ב.) וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי-קָדֹשׁ לְאַהֲרֹן אֶחָיד
לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

(20 שבת סג עמוד ב.) תנו רבנן: אָרִיג כָּל שָׁהוּא —
טָמֵא, וְתִכְשִׁיט כָּל שָׁהוּא — טָמֵא

סוכה ה עמוד ב. וְגִילָף מְצִיץ, דְּתַנְיָא: צִיץ דּוֹמָה כְּמִין
טַס שֶׁל זָהָב, וְרָחֵב שְׁתֵּי אַצְבָּעוֹת וּמוֹקֵף מֵאָזֶן לְאָזֶן, וְכָתוּב
עָלָיו שְׁתֵּי שִׁיטִּין: יוֹד הָא' מְלַמֵּעַלָה, וְקִדְשׁ לְמַד' מְלַמֵּטָה.
וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסִי: אֲנִי רְאִיתִיו בְּרוֹמִי, וְכָתוּב
עָלָיו "קִדְשׁ לָהֶ" בְּשִׁיטָה אַחַת! דְּנִין כְּלִי מְכָלִי, וְאִין דְּנִין
כְּלִי מִתְכְּשִׁיט.

רש"י ד"ה תכשיט - מלבוש לאדם:

(21 ראב"ע פרשתינו כח, ד.) ראה הערה 16.

ראב"ע תשא לד, ו. ודע כי שבעה הם בגדי כהונה
ובעבור שהציץ כמו תכשיט הכניסו במספר.

מגדל עוז הלכות נזירות פרק ז הלכה ח. נגע באהל
המת וכו' ויראה לי שזה דין המיוחד כו' וכן יראה לי
כו' עד ממנין נזירותו: כתב הראב"ד ז"ל כל זה אינו
כלום וכו': ואני אומר הפיסקא שפסק ר"מ ז"ל משנה
שלימה היא פ' כה"ג ונזיר דתנן על אלו טומאות הנזיר
מגלח וכו' ומזה בשלישי ובשביעי וסותר כו' עד אבל
הסככות הפרעות ובית הפרס וארץ העכו"ם והגולל
והדופק ורביעית דם ואהל רובע עצמות וכלים הנוגעים
במת ובימי גמרו ובימי ספירו על אלו אין הנזיר מגלח
ומזה כלומר וגם אינו מזה בשלישי ובשביעי ואינו סותר
הקודמין כו' הנה הפיסקא שלו משנה שלימה מוסכמת
לדברי הכל וגם סברת רבינו וגדולים הסכימו כדבריו
ומכלל ר"י מסיפונט ז"ל ויש להם ראייה מדתנן ריש מס'
אהלות ד' טמאים במת ג' טמאים טומאת שבעה ואחד
טמא טומאת ערב כו' ומפרש לה במשנה שלישית דתנן
כיצד ד' כלים הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם
טמאים טומאת שבעה ע"כ. ועלה גרסינן בתוספתא כל
הטמא במת טומאת שבעה טמא בזב טומאת ערב כל
הטמא במת טומאת ערב טהור בזב מכלום כיצד האדם
באדם שנים במת ואחד בזב כלים בכלים ג' במת ושנים
בזב כלים אדם וכלים ד' במת וג' בזב בד"א בתרומה
וקדשים אבל אין הנזיר מגלח אלא על המת בלבד ע"כ
למדנו שאין הנזיר מגלח על טומאת כלים במתני' דפ'
כה"ג ומינה שאינו מזה שלישי ושביעי ואעפ"כ אדם
מטמא שבעה כי מתני' דריש אהלות והתוספתא וראיה
עוד מהא דתניא בספרי בפ' פרה וכל אשר יגע בו הטמא

יטמא למה נאמר לפי שהוא אומר בחלל חרב בא הכתוב ולימד על החרב שהיא טמאה טומאת שבעה הנוגע טמא טומאת שבעה הא למדנו לכלים ואדם כלים ואדם כלים מניין ת"ל וכבסתם בגדיכם הא למדנו לכלים ואדם כלים ואדם כלים מניין אמרת ק"ו הוא ומה כלים הנוגעים באדם הנוגע בכלים הנוגעים במת הרי הם טמאים כלים הנוגעים באדם הנוגע במת דין הוא שיהו טמאים או יהא אדם מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה אמרת ק"ו הוא ומה כלים שאין מטמאין על גבי משכב ומושב הרי הן מקבלין טומאה מן המת ומטמא אדם טומאת שבעה אדם שטמא על גבי משכב ומושב אינו דין שיקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה ת"ל והנפש הנוגעת טמא עד הערב טומאת ערב מטמא ואינו מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה ע"כ. והשתא מדדרש ליה מוכבסתם בגדיכם ש"מ דחרב לאו דוקא אלא ה"ה לשאר כלים ובגדים וקים לן בכוליה תלמודא דטמא טומאת שבעה טעון הזאה שלישי ושביעי חוץ מן הנזיר שנטמא בכלים ואע"פ שר"ת ז"ל ומקצת מפרשים פירשו כפירוש הראב"ד ז"ל והא דספרי אוקמוה בכלי מתכות ומשום דציץ שהוא זהב הוי מכלל הבגדים יפו בעיני ראיות אלו ועיקר קרא דואלה הבגדים לאו בציץ דוקא מיירי ולא אמני בהדיהו דכתיב ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ואילו ציץ לא כתיב ביה ואפילו תימא כיון דהוי משמנה בגדים בהדיהו איתכלל מ"מ אתמהה יציבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא א"נ שבקינן שבעה ואזלינן בתר חדא ועוד אטו שבעה לאו בגדים וכלים נינהו כמו ציץ ודון מינה דכולהו לגבי האי דינא ככלי מתכות דמיין ובעי הזאה שלישי ושביעי בכל אדם טמא חוץ מנזיר כמו שהוכחתי וכדברי ר"מ ז"ל והעומדים בשיטתו ואף כי יש להם ראיות אחרות הואיל והן חקוקות בשיטות נזיר ואהלות לא חפצתי באריכות ודי:

(23) רמב"ן כאן. והציץ נזר המלכים הוא, וכתוב (תהלים קלב יח) "יציץ נזרו".

ראב"ע פרשתינו כח. לו. ועשית ציץ. תרגמה הגאון עצאבה והיא נתונה על המצנפת ואיננה כדמות כתר כי הוא על המצח לבדו. כי על דרך הפשט אין המגבעות כדמות מצנפת כי המגבעות כדמות אלה ששימו הזכרים באלה הארצות על הראש שיכסו הראש והם גבוהים והמצנפת היא בגד דק ארוך צנוף סביב הראש לבדו מעט תדמה לה המצנפת שיש בראש הנשים באלה המקומות

כי בארץ ישמעאל ובספרד ואפריקא ומצרים ובבל ובאגדד. המצנפת היא על הראש מן הזכרים הנכבדים ולא על ראש אשה. והשרים הגדולים עושים ציץ זהב על המצנפת על מקום המצח. וכבר הזכרתי לך כי מנהג ארץ ישראל ותכשיטיהם אינו כמנהג אלה המקומות. והוצרך רבינו שלמה לתקן המקראות בשלש פתילות תכלת. ועל דרך הפשט אין צורך רק לפתיל אחד שיעמוד הציץ על פני המצנפת שהוא על המצח.

(25) שמות ד, יד ד"ה נִסְחַרְאֵף יִהְיֶה בְּמִשְׁחָה וַיֹּאמֶר ה'לֹא אֶהְיֶה אֲחִידֶךָ הַלֹּזִי יִדְעָתִי כִּי־דָבָר וַדָּבָר הוּא וְגַם הַנֶּהֱיָהוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ וְרָאָךְ וְשָׁמַח בְּלָבְךָ:

רש"י ד"ה וראך ושמח בלבך. לא כשאתה סבור, שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדלה; ומשם זכה אהרן לעדי החשן הנתון על הלב (שבת קל"ט):

(25) ראב"ע פרשתינו כט, ה. ולקחת. נקרא החשן מלבוש כי הוא מכסה המקום כנגד הלב:

(29) ראב"ע פרשתינו כח, ב. לכבוד ולתפארת. שיתפארו בהם. כי אין א' מ' ישראל שילבש כאלה:

(30) פרש"י פרשתינו כח, ח ד"ה וחשב אפדתו. וקגור ששעל ידו הוא מאפדו ומתקנהו לפהו ומקשטו:

שם כט, ה. ואפדת. קשט ומשן הקגורה והסינר סביבותיו:

(33) גו"א. והאפוד לא היה תכשיט, אלא מלבוש, לא כתב בו השלמה, אבל בחושן שהוא תכשיט, שייך בו השלמה ומלוי, כשקובע בו דבר – נקרא השלמה:

(36) פרש"י פרשתינו כח, ד ד"ה ואפוד. לא שמעתי ולא מצאתי בפרקתא פרוש תבניתו, ולפי אומר לי שהוא קגורה לו מאחוריו, קחבו כרסב גב איש, כמין סינר שקורין פורצי"נט בלעז, שחגורות השורות פשוטות על הסוסים, כך מעשהו מלמטה, שנקמר ודוד קגור אפוד בד, למדנו שהאפוד קגורה היא; ואי אפשר לומר שאין בו אלא קגורה לבדה, שהרי נאמר ויתן עליו את האפוד ואח"כ נחקר אותו בחשב האפוד ותרגם אנקלוס בהמנן אפודא, למדנו שהחשב הוא הקגור והאפוד שם תכשיט לבדו; ואי אפשר לומר שעל שם שתי הקתפות שבו הוא קרוי אפוד, שהרי נאמר שתי קתפות האפוד, למדנו שהאפוד שם לבד והקתפות שם לבד והחשב שם לבד, לכה אני אומר שעל שם הסינר של מטה קרוי אפוד – על שם שאופדו ומקשטו בו – כמו שג' נאפד לו בו, והחשב

הוא חגור שלמעלה הימני והקתפות קבועות בו. ועוד אומר לי לבי שיש ראיה שהוא מין לבוש, שתרגם יונתן ונדוד חגור אפוד בד (שמואל ב ו') – פרדוט דבויז, ותרגם כמו כן מעילים פרדוטין, במעשה תמר אחות אבשלום, כי כן תלבשנה בנות המלך הבתולות מעילים (שם י"ג):

שם ד"ה תשבץ. עשויוין משבצות לנוי, והמשבצות הם כמין גמות העשויות בתכשיטי זהב למושב קביעת אבנים טובות ומרגליות, כמו שנאמר באבני האפוד מסבת משבצות זהב, ובלעז קוראין אותו קשטו"נש:

רמב"ן שם פסוק ב. לכבוד ולתפארת שיהיה נכבד ומפאך במלבושים נכבדים ומפארים, כמו שאמר הכתוב "כחתו זכה פאר" (ישעיה סא י'), כי אלה הבגדים לבושי מלכות הו, כדמותן ילבשו המלכים בזמן התורה, כמו שמצינו בכתבת "ועשה לו כתנת פסים" (בראשית לו ג), שפרושו מרקמת כדמות פסים, והיא כתנת תשבץ כמו שפרשתי (רמב"ן על שמות כ"ה:ז'), והלבישו כבן מלכי קדם. וכן הדרך במעיל וכתנת "ועליה כתנת פסים כי כן תלבשנה בנות המלך הבתולות מעילים" (שמואל ב י"ג:י"ח), ופרושו כי עליה כתנת פסים נראית ונגלית, כי המנהג ללבש בנות המלך הבתולות מעילים שתתעלפנה בהן, ונמצא שכתנת הפסים עליה מלבוש עליון, ולכן אמר "וכתנת הפסים אשר עליה קרעה" (שם שם יט): והמצנפת ידועה גם היום למלכים ולשרים הגדולים, ולכן אמר הכתוב בגפול המלכות "הסיר המצנפת והרים העטרה" (יחזקאל כא לא), וכן כתוב "וצניף מלוכה" (ישעיה סב ג), וכן יקראם הכתוב "פארי המגבעות" (שמות ל"ט:כ"ח), וכתוב "פארי פשתים יהיו על ראשם" (יחזקאל מד יח), שהם פאר ושבח למכתירים בהם, והאפוד והחשן לבוש מלכות, כענין שכתוב "והמניכא די דהבא על צוארך" (דניאל ה טו). והציץ נזר המלכים הוא, וכתוב (תהלים קלב יח) "ציץ נזרו". והם זהב וארגמן ותכלת, וכתוב (שם מה יד) "כל כבודת בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה", וכתוב (דניאל ה טו) "ארגנא תלבש והמניכא די דהבא על צוארך". והתכלת גם היום לא ירים איש את ידו ללבש חוץ ממלך גוים, וכתוב (אסתר ח טו) "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ומכריד בויז וארגמן", והמכריד הוא המעיל שיעטף בו: ועל דרך האמת, לכבוד ולתפארת, יאמר שיעשו בגדי קדש לאהרן לשרת בהם לכבוד השם השוכן בתוכם ולתפארת עצם, כדכתוב (תהלים פט יח) "כי תפארת עצמו אתה", וכתוב (ישעיה סד י) "בית קדשנו ותפארתנו

אשר הללוד אבמינו", וקדשנו הוא הכבוד ותפארתנו תפארת ישראל, ועוד נאמר (תהלים צו ו) "עז ותפארת במקדשו", וכן "לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד" (ישעיה ס יג), שיהיה מקום המקדש מפאר בתפארת, ומקום רגליו, שהוא מקום בית המקדש, מכבד בכבוד השם. וכן "ובישראל יתפאר" (שם מד כג), שיהיה מראה ומיחד בהם תפארתו, וכן אמר למטה גם בבגדי הבגים כלם "לכבוד ולתפארת" (שמות כ"ח:מ'), ואמר בקרבנות "יעלו על רצון מזבחי ובית תפארת אפאר" (ישעיה ס ז). והנה המזבח רצונו, והכבוד בית תפארתו. והיו הבגדים צריכין עשיה לשמן, ויתכן שיהיו צריכין כונה, ולכן אמר ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה (שמות כ"ח:ג'), שבינו מה שיעשו. וכבר אמרו (יומא טו), דמות דיוקנו מנצח לפני בבית מלחמתי:

(38) ס"פ יתרו. ולא תעלה במעלת על-מזבחי אשר לא-תגלה ערותך עליו:

רש"י ד"ה אשר לא תגלה ערותך. שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך; ואע"פ שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד, מפל מקום הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג כם מנהג בזיון; ונהרי דברים ק"ג, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צד לא תנהג בהם מנהג בזיון, חבדך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה:

לקוטי שיחות חלק כא עמוד 119. מיט הואיל ויש בהם צורך מיינס רש"י צו זאגן, אז די כהנים קענען ניט טאן זייער עבודה אויפן מזבח נאך סידן דורך זייער עולה זיין ארויפשטייגן אויף די אבנים; און דאס איז דער טעם פון לא תנהג בהם מנהג בזיון, ווייל דורך נוהג זיין א מנהג בזיון בשייכות צו די אבני המזבח, איז מען בדרך ממילא אויך מבזה די כהנים וואס דארפן אנקומען צו די אבנים... עיין שם.

(39) חזקוני כאן פסוק ת. וחשב אפדתו כעין חגורה והוא שנאמר בו ויחגור אותו בחשב האפוד.

(40) רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ח הלכה ד. בגדי כהנה מצותו שיהיו חדשים נאים ומשלשלים כדרך בגדי הגדולים שנאמר (שמות כח ב) (שמות כח מ) "לכבוד ולתפארת". היו מטשטשין או מקרעין או ארפין יתר על מדתו או קצרים פחות ממדתו או שסלקו באבנט ועבד

עבודתו פסולה. ה'יו משחקין או ש'היו ארזים וסלקן
באבנט עד שנעשו כמדתו ועבד עבודתו כשירה:

ספר המצות מ"ע לג. היא שצוה הכהנים ללבוש בגדים
מיוחדים לכבוד ולתפארת ואז יעבדו במקדש, והוא אמרו
ועשו בגדי קדש לאהרן, ואת בניו תקריב והלבשתם
כתנות, וזאת היא מצות בגדי כהונה שמונה בגדים לכהן
גדול וארבעה לכהן הדיוט וכל עת שישרת הכהן בפחות
ממנין בגדיו המיוחדים לו באותה העבודה או ביותר מהם
עבודתו פסולה ויתחייב על זה מיתה בידי שמים רוצה
לומר למחוסר בגדים שעבד. וכן מנוהו בגמרא (סנהדרין
פ"ג) בכלל מחוייבי מיתה בידי שמים. ולא בא בכתוב זה
בבאור, אבל בא בכתוב וחגרת אותם אבנט והיתה להם
כהונת עולם ובא הפירוש בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם
עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והווי להו
זרים והרי נתבאר זר ששמש במיתה. ואמרו בספרא
וישם עליו את החשן פרשה זו למדה לשעתה ולמדה
לדורות למדה לשרת יום יום ולשרת יום הכפורים. בכל
יום משמש בבגדי זהב ביום הכפורים בבגדי לבן. וכבר
בא בספרי שלבישת בגדים אלו היא מצות עשה, והוא
אמרם מנין שאין אהרן לובש בגדים אלו לגדולתו אלא
כמו מקיים גזרת המלך שנאמר ויעש כאשר צוה ה' את
משה כלומר לבישת הבגדים. ואע"פ שהם בתכלית היופי
שהם מזהב שהם וישפה וזולתם מהאבנים הטובות
והיפות לא יכין בהם היופי אלא לקיים הצווי שצוה
השם יתעלה למשה לבד והוא שילבש בגדים אלו תמיד
במקדש. וכבר התבארו משפטי מצוה זו כלם בזבחים
ביומא ובסוכה. (ואתה תצוה, כלי בית המקדש פרק י')

(42) רמב"ם שם פרק ח הלכה ב. בגדי נהב הן בגדי כהן
גדול והם שמנה פלים. הארבעה של כל כהן. ומעיל
ואפוד וחשן וציץ. ואבנטו של כהן גדול מעשה רקם הוא
והוא דומה במעשיו לאבנט כהן הדיוט. ומצנפת האמורה
באהרן היא המגבעת האמורה בכניו. אלא שכהן גדול
צונף בה כמי שצונף על השקר. וכניו צונפין בה ככובע
ולפיכך נקראת מגבעת:

(44) שבת נו עמוד ב. תנו רבנן, שלשה דברים נאמרו
באיסטמא: אין בה משום פלאים, ואינה מטמאה בנגעים,
ואין יוצאין בה לרשות הרבים.

תוס' ד"ה ואינה מטמאה בנגעים - קשה לר"י מאי
איריא בנגעים אפי' במת ושרץ לא מטמא דבעינן טווי
ואריג כדאמר לקמן (שבת דף סד.) ואומר ר"י דמטמא
במת ושרצים מק"ו דפכין קטנים שטהורין בזב וטמאים

במת ושרץ איסטמא שטמא בזב דשייך בה מדרס כמו
בכפה דאמר (כלים תרק כ"ח משנה ה) כפה שנתנתו
לס"ת טהור מן המדרס אינו דין שיטמא במת ושרץ
ובערוך פי' איסטמא חתיכה של בגד מוזהב וקבועין בה
אבנים טובות ומרגליות ולפ"ז ניחא דמטמא במת
ושרצים כשאר תכשיט אבל בנגעים לא שאין הבגד עיקר
כ"א הזהב ואבנים טובות ומהאי טעמא נמי אין בה משום
כלאים:

צפנת פענח הלכות כלאים יד עמוד ב. ראה בסוף.

רמב"ם הלכות כלאים פרק י הלכה לב. פהנים שלבשו
בגדי כהן שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני
האבנט שהוא פלאים ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה
שהיא מצות עשה כציצית: סליקו להו הלכות פלאים
בסיעתא דשמיא

ראב"ד. כהנים שלבשו בגדי כהונה וכו'. א"א טעה
בזה שהרי אמרו ביומא בפרק בא לו כהן גדול במקדש
אפילו שלא בשעת עבודה מותר ומאי דקאמר (נמי) מפני
האבנט שהוא כלאים אינו דאטו חושן ואפוד מי לית בהו
כלאים:

רדב"ז. רדב"ז הלכות כלאים פרק י. כהנים שלבשו
בגדי כהונה וכו'. כבר השיגו הראב"ד ז"ל פ"ח מהל' כלי
המקדש והעובדים בו וכבר הארכתי שם והוכחתי
שרבינו סמך על סוגיית פ"ק דערכין ובפרק בא לו משמע
כדברי הראב"ד ותירצתי לדעת רבינו דלא קשו אהדדי
ע"ש. והכא חדש הראב"ד ז"ל וז"ל ומאי דקאמר מפני
האבנט שהוא כלאים אינו דאטו חשן ואפוד מי לית בהו
כלאים ע"כ. ויש לתרץ דאבנט היה מרוקם צמר ורך היה
אבל חשן ואפוד ארוגים היו ואפשר שהיו קשים ואינם
כלאים. עוד י"ל דלגבי כ"ג דכתיב ביה ומן המקדש לא
יצא הותר כלאים לגביה אבל כהן הדיוט לא הותר לו
אלא בשעת עבודה כדמשמע בסוגיית ערכין. ומיהו
בתוספתא משמע כדברי הראב"ד דתניא ובגדי כהנים
ובגדי כ"ג אין בהם משום כלאים ובגדי כ"ג היוצא בהם
למדינה חייב ובמקדש בין לשרת ובין שלא לשרת פטור
מפני שהם ראויים לעבודה ע"כ. ואפשר לחלק לדעת
רבינו דוקא של כ"ג בין לשרת בין שלא לשרת פטור לפי
שכל שעה שירצה היה עובד אבל בגדי כהן הדיוט בשעת
עבודה פטור ושלא בשעת עבודה חייב ולא תסמוך על
מה שכתבתי הכא עד שתעמוד על מה שכתבתי בהלכות
כלי המקדש:

כסף משנה. וכתב הראב"ד א"א טעה בזה שהרי אמרו ביומא פ' בא לו כ"ג וכו'. וי"ל שמה שהקשה מדאמרין בר"פ בא לו בגדי כהונה היוצא בהם למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר י"ל דהתם לאו משום כלאים קאמר אלא משום משתמש בבגדי קדש וכדמסיים בה מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם אבל הבגד של כהונה שיש בו כלאים שלא בשעת עבודה במקדש אע"ג דלית ביה משום משתמש בבגדי כהונה משום כלאים מיהא אית ביה. ומ"ש עוד ומאי דקאמר נמי מפני האבנט שהוא כלאים אינו דאטו חשן ואפוד מי לית בהו כלאים עכ"ל. איני יודע איך כתב בלשון הזה דאטו משום דהוי חשן כלאים אבנט אינו כלאים והכי הל"ל אטו ליכא כלאים אלא אבנט הא חשן ואפוד נמי איכא בהו כלאים. וזהו תירוצו מבואר דרבינו לא נקט מילתיה בבגדי כ"ג שאינו לובש אלא מימים ימימה אלא בבגדי כהן הדיוט מיירי שהם נוהגים תמיד דיקא נמי קתני כהנים שלבשו בגדי כהונה. אבל אי קשיא הא קשיא דאמרין בפרק בא לו בגדי כהונה קשים הם אצל כלאים. וי"ל דלא אמרן כן אלא להצעה דלא מיתסרא אלא מדרבנן אבל להעלאה דאסירא מדאורייתא אפילו בקשין אסור וכן משמע במה (שכתבתי) דאיתא בריש ערכין:

בחיי פרשתינו כת, ו. ועשו את האפוד. לפי מה שהקדים הכתוב ואמר חושן ואפוד ומעיל היה ראוי להקדים ולומר ועשית חושן משפט ואח"כ ועשית את האפוד. **ויתכן** לפרש כי עשה כן מפני שהאפוד הוא עקר, כי החשן היה תחת האפוד כמין שולים והאפוד הוא עקר הבגד ועל כן הקדימה הפרשה האפוד לחשן במעשה, ומה שהזכיר תחלה חושן לאפוד היה זה למעלת שם המפורש הנקרא אורים ותומים שהיו נותנים בין כפלי החושן. **ודע** כי הבגדים האלה חושן ואפוד ואבנט היו צמר ופשתים ואע"פ שהתורה אסרה לכל ישראל צמר ופשתים לכהנים מותר בשעת עבודה שאין הכהנים לובשים אותם רק בשעת עבודה, וזהו שכתוב באפוד ועשו את האפוד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר, וכתוב בחושן ועשית חושן משפט זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר וכן באבנט. התכלת הוא הצמר הצבוע כעצם השמים, ארגמן הוא הצמר הצבוע אדום, ותולעת השני הוא הצמר הצבוע בתולעת ושש משזר, השש הוא פשתים. **ודע** כי חושן ואפוד היו חמשה מינין ופרכת ארבעה מינים ורמוני המעיל ג' מינין, כיצד בחשן האפוד כתיב זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר וכתוב בפרוכת ויעש את הפרוכת תכלת וארגמן

ותולעת שני ושש משזר, וכתוב ברמונים ויעשו על שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן ותולעת שני משזר, לא נאמר בו שש שלא היו ברמונים אלא שלשה מינין שזורין, ודרשו רז"ל במסכת יומא פרק בא לו כל מקום שנאמר שש חושן כפול ששה, משזר שמונה, פירוש משזר בלא שש כמו ברמונים, מעיל י"ב, פרוכת כ"ד, חושן ואפוד כ"ח. ובאור זה כי הפרוכת שהוא ד' מינין ונאמר בו שש כל מין ומין ששה חושין הרי הפרוכת כ"ד. רמונים שיש בהם שלשה מינין ולא נאמר בהם שש כל מין ומין שמונה הרי כ"ד, דילפינן משזר משזר מפרוכת מה משזר דפרוכת שהוא ד' מינין עשרים וארבעה אף משזר רמונים שהן שלשה מינין כ"ד. מעיל י"ב דילפינן תכלת תכלת מפרוכת מה פרוכת ששה חושין של תכלת אף מעיל כן וכתוב כליל ופירושו גדיל ואין גדיל פחות משנים והרי י"ב. חושן ואפוד שיש בו מין חמישי נוסף על השאר והוא הזהב הנה הוא כ"ח חושין ד' מינין ששה ששה הרי כ"ד זהב מין חמישי אי אפשר לומר עליו ששה שהרי כתוב בו (שמות לג) וקצץ פתילים, ופירש רש"י ז"ל שם במסכת יומא פתילים שנים וכשבא לקצץ הרי ד' אם כן חושן ואפוד כ"ח חושין.

(47) רמב"ן תרומה כה. ז. שֶׁחָשָׁן יִקְרָאוּ לוֹ אֶפֶוד בְּיָדָךְ הַעֲבֵרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחַבֵּר בּוֹ,

תוס' ע"ז כד עמוד א ד"ה ואבני מלואים כתיב דהדר ערביה - לפ"ה משמע דזה הפסוק בויקחו לי תרומה ומתחלה היה דוחה אבני שהם הפסיק הענין והדר מקשה והא ואבני מלואים כתיב דהדר ערביה שגם אבני שהם נקרא בהם ויקחו ותימה דאטו בתר דכתיב אבני שהם להפסיק הענין לא יכתוב שום וי"ו בפסוקים ועוד קשה אי חשבי עירוב מקראות בכי האי גוונא א"כ פ"ק דשבועות (דף י.) דתנן ר"מ אומר כל השעירים כפרתן שוה ומפיק ליה בגמרא מדכתיב ושעיר ופריך עצרת ויוה"כ דלא כתיב בהו ושעיר מאי איכא למימר ומאי פריך הא כיון דבסוכות דבתריה כתיב ושעיר נמי הדר ערביה לכך נראה דהאי מעשה דדמא בן נתינא לאו באבני שהם הוה אלא באבני החשן ואע"ג דאמר בגמרא בקשו ממנו אבנים לאפוד י"ל כיון שחשן מחובר לאפוד קרי אפוד וכן משמע בירושלמי דפאה דמייתי האי עובדא דדמא בן נתינא גבי פעם אחת אבדה ישפה מבנימן והכי פריך הכא והא כתיב אבני מלואים והדר ערביה ובאבני מלואים מיהא דכתיב וי"ו לדרוש בהו ויקחו וניחא נמי ההיא דפרק קמא דשבועות (דף י.) דכיון דכתיב ושעיר בסוכות נימא דבהוה מרביה קרא ור"ח גרס והא ואבני

הדר ערביה וקאי אההוא דפרשת ויקהל דכתיב קחו מאתכם תרומה וכתוב ואבני שהם ואבני מלואים הכל בווי"ן בלא שום הפסק:

(48) חינוך מצוה ק. שלא יזח החשן מעל האפוד –
שלא נסיר החשן מעל האפוד. וענין חשן ואפוד פכר זכרונם למעלה, שהם שנים משמונה בגדי כהן גדול, והחשן היה נתון כנגד לבו של כהן לפניו, והאפוד מאחוריו מכני כנגד החשן שלפניו והיה האפוד ממעשה האפוד בעצמו כמין שתי ידות יוצאות ממנו שחוגר עצמו סביבו כהן והוא נקרא חשב האפוד. ואותו חשב האפוד אחר שחוגר עצמו בו ונתן החשן על לבו, היה עומד תחת החשן. וזוהי הכתוב לקשר טבעות שהיו קבועות בחשן עם טבעות שהיו קבועות באפוד בפתיל תכלת כדי שיהיה נתון החשן על החשב דרך קביעות והדר, שאם לא יקשר אותם באותן טבעות, יהיה החשן נד ונבדל מחשב האפוד ונוקש על לוח לבו של כהן, ועל זה נאמר (שמות כח כח) ולא יזח החשן מעל האפוד. פלומר, מעל חשב האפוד, ומרגומו לא יתפרק. והמפרק חבורו בשעת עבודה לזקה מלאו זה.

(49) רמב"ם שם פרק ט הלכה יא. נמצא כשלוש
האפוד עם החשן והיה החשן על לבו בשנה והאפוד מאחוריו וחשב האפוד קשור על לבו תחת החשן. ושתי כתפות האפוד על שתי כתפיו. ושתי עבותות זקב יורדות מעל כתפיו מכאן ומכאן מכתפות האפוד עד טבעות החשן. ושני חוטי תכלת מרכסין מתחת אצילי ידיו. משתי טבעות החשן המתחנות עד שתי טבעות כתפות האפוד המתחנות שהם למעלה מן החשב:

(50) תורת חיים שמות תקי עמוד א. והוא ההפרש בין
[צ"ע לצ"ת שהן ב' אבנים דשוה"ם וישפ"ה יוסף ובנימין וכמ"ש בגמ' מאי דכ"ד ח"א שהם" כו' (וזהו ההפרש בין אותי' ד] תושב"כ ובין תושבע"פ, והוא ההפרש בין מ"ד ומ"ן שזהו ההפרש בין או"י לאו"ח כידוע. והיינו הטעם שהיו אבני שוה"ם דוקא בכתפות האפוד שהוא בחי' דכריי משפיע בבחי' או"י מלמעלה למטה דנוק' צ"ע ושה"ם אותיות מש"ה שזהו בחי' יסוד אבא"י כו', וי"ב [ה]אבנים שבחושן הוא בבחי' נוק' בבחי' העלא' דאו"ח מלמעלה וע"כ הי' על לבו של כה"ג דוקא (כמשי"ת). וע"כ הי' בבחי' הזדככות דאו"ח שנק' נ[י]צוץ וכמ"ש ולא יזח החשן מעל האפוד לפי שצ"ל היחוד וחיבור דחושן שבלב בחי' המל' תמיד דבוק במשפיע שהן אבני שהם דאפוד.

שם תקי עמוד ב. וזהו ענין האבנים דחושן ואפוד
[ש]זהו ג"כ בבחי' דו"ן משפיע ומקבל או"י ואו"ח כנ"ל כמו בשמן למאור ואור כן]

אור התורה שמות חלק ה עמוד א' תרמ"ב. נמצא
העולה מדבריו, שהאפוד והחושן הם שני מדרגות שבכל ישראל, שהם דוגמת בעלי עסקים ובעלי תורה, ושניהם צ"ל, והוא ענין יעקב וישראל כמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב כו' וגם כמ"ש בת"א בד"ה מי יתנך בפ' תרומה שזהו ענין יוסף ובנימין כו', גם במ"א נת' דתפלה ותורה הם ג"כ בחי' אחר ופנים, כי ח"י ברכות דשמו"ע הם נגד חוט השדרה הנמשך בח"י חוליות שהוא בחי' המשכת הדעת והרצון באחוריים כו' ותורה חכמת אדם תאיר פניו.

(52) פרשתינו כט, ה. ולקחת את הבגדים והלבשת את
אהרן את הבגדת ואת מעיל האפד ואת האפד ואת החשן ואפדת לו בחשב האפד:

(53) צו. ח, ז-ח. ויתן עליו את הבגדת ויחגור אתו באבנט
וילבש אתו את המעיל ויתן עליו את האפד ויחגור אתו בחשב האפד ויחגור לו זו: גישם עליו את החשן ויתן אל- החשן את האורים ואת התמים:

(54) רמב"ן צו שם. ויתן עליו את הבגדת ויחגור אתו
באבנט זה היה הסדר שעשה בו משה, אבל בצנאזה אמר (שמות כט ה) "והלבשת את אהרן את הבגדת ואת מעיל האפד", כי רצה לכלל את האבנט בכלם בצנאזה אחת, ואמר (שם פסוק ט) "והחגרת אתם אבנט אהרן ובניו", והנה הליבשו הבגדת עם האבנט ואחר כן המעיל והאפוד פסדר האמור שם. והקדים בכאן "ויתחגור אתו בחשב האפד" קדם שישים עליו החשן, כי משה ידע בדרך הליבשה כי לעולם תכף ללבישת הבגד יחגור אותו בחגורה העשויה לו באבנט תכף לכתנתו ובחשב תכף לאפוד, ואין ראוי שתהיה לבישת האפוד בהפסקות, אבל שם נאמר "ואת האפד ואת החשן ואפדת לו בחשב האפד" לפי שקצור שם בענין החשן ולא אמר שיתן אותו באפוד ולא שישים שם האורים והתמים, שקצר צוה כל זה במעשה האפוד והחשן (שם כח):

(55) מלבים צו שם. וישם עליו את החשן ויתן אל
החשן את האורים: יפלא מאד הלא דבר זה נעשה תיכף בעת עשיית הבגדים כמו שכתוב (שמות לט, כא) "וירכסו את החשן מטבעותיו אל טבעות האפוד בפתיל תכלת ולא יזח החשן מעל האפוד". ואין לפרש שהסירו

והחזר ונתנו עליו – הלא המזיח החושן מעל האיפוד לוקה (פ"ה מהל' כה"מ ה"ט). וכן מה שכתב "ויתן אל החשן את האורים ואת התומים" תמוה גם כן – הלא זה היה גם כן בעת עשיית החשן כמבואר שם בכתוב. ועל כרחק פירושו וכבר שם עליו את החשן בעת עשיית הבגדים. ואם כן יקשה מה רוצה בזה פה? ולישב זה אמר בספרא כי רצה ללמד פה סדר לבישת הבגדים לדורות, שסדרם: מכנסים, כתונת, אבנט, מעיל, אפוד וחושן, ואחר כך יאפד את האפוד תחת החושן, ואחר כך מצנפת וציץ. ואם היה אומר פה כמו בצואה שכתוב שם "ואת האפוד ואת החשן ואפדת לו בחשב האפוד" - נאמר שיאפד על החשן, ובאמת צריך לשום האפוד תחת החשן כמ"ש הרמב"ם (פ"ט מהל' כה"מ ה"א). לכן הקדים פה "ויאפד לו בו וישם עליו את החשן" - ר"ל על חשב האפוד, על ידי שחגר האפוד תחת החושן. והוא הדין דמזה למדנו ליום הכפורים שמה שכתוב בפר' אחרי "כתונת בד קדש ילבש וכולי" - סדרן מעכב כמו שהקפיד פה על הסדר.

(56 פנים יפות צו שם. החושן). כתב הרמב"ן, דהכא משמע שחגורת האפוד קודם החושן, ובצוואה כתיב (תצוה כט, ה) ואת האפוד ואת החושן ואפדת לו בחשב האפוד, ע"ש. ונראה מדבריו ז"ל, שהחושן היה לבוש בפני עצמו, ותלה אותו בשרשרות כתפות האפוד אחר חגירת האפוד. ובאמת משמעות הכתוב, שהאפוד והחושן שהיה תלוי [בו] בשרשרות היה תלוי בו לעולם. ועל זה נאמר (תצוה כח, כח) ולא יזח החושן [מעל האפוד]. תמב וכן משמעות דברי הרמב"ם ז"ל בהלכות כלי המקדש (פ"ט ה"י) דהמזיח החושן מעל האפוד אפילו שלא בשעת עבודה לוקה, תמג דהיינו שמקלקל החיבורים זה מזה, תמר וכן מוכח להדיא בסוף אלו הן הלוקין (מכות כב.) דמקשה שם אביי על מתניתין דיש חורש תלם אחד, ולחשוב המזיח את החושן. והרי שם איירי שעמד בבית הקברות. על כרחין צריך לומר בכל ענין חייב אפילו שלא בשעת עבודה. והיינו דכתיב (וישם עליו את החושן והאפוד) (בפרשת תצוה) [ואת האפוד ואת החושן ואפדת לו בחשב האפוד]. תמה אלא שעדיין לא נגמרה לבישת החושן, עד שקשרו בפתיל תכלת אל הטבעות שהיו ממעל לחשב האפוד, וזה עשה לאחר חגירת האפוד, והיינו דכתיב (בפסוק ח), וישם עליו את החושן, היינו שקשר את החושן על האפוד בפתיל תכלת.

(57 טור סימן כו.) ואם אין לו אלא אחת בין של ראש בין של יד מניחה ומברך עליה שכל א' מצוה בפ"ע היא

ומברך על של יד כשהיא לבדה אחת ועל של ראש כשהיא לבדה שתים ואפי' אם יש לו שתיהם ויש לו שום אונס שאינו יכול להניח שתיהם כגון שצריך לצאת לדרך ואינו יכול להתעכב יכול להניח אחת מהן שאינן מעכבות זו את זו:

שו"ע שם ס"א. אם אין לו אלא תפלה אחת מניח אותה שיש לו ומברך עליה שכל אחת מצוה בפני עצמה והוא הדין אם יש לו שתיהם ויש לו שום אונס שאינו יכול להניח אלא אחת מניח אותה שיכול:

שו"ע הרב שם. אם אין לו אלא תפלה אחת, בין שהיא של יד בין שהיא של ראש — מניח אותה שיש לו ומברך עליה, מפני שכל אחת מצוה בפני עצמה ואין מעכבות זו את זו:

שם סב"ה סי"ג. תפלין של יד ותפלין של ראש — אינן מצוה אחת, אלא הן שתי מצוות שאין מעכבות זו את זו, כמ'ו שיתבאר בסימן כו, ולפיכך כל אחת ואחת טעונה ברכה בפני עצמה. ומפני שאסור לברך ברכה שאינה צריכה, אם אפשר לפטר את עצמו בברכה אחת — אין לברך שתי ברכות. ולפיכך תקנו חכמים שיסמך הנחת תפלין של ראש להנחת תפלין של יד בלי שום הפסק דבור ביניהם, כדי שתעלה הברכה שיברך על של יד גם לתפלין של ראש:

שם סכ"ב. אסור להפסיק בין תפלין של יד לתפלין של ראש אפילו במקום שאין גורם לברך שתי ברכות על תפלין של ראש, כגון אותם המניחין תפלין בחל המועד בלא ברכה, וכן המניחין תפלין דרבנן תם — צריכים לתפף ולסמך תפלין של יד לתפלין של ראש בלי שום הפסק שיחה ביניהם, שנאמר: "והיה לה לאות על ידה ולזכרון בין עיניך", ולא נאמר "והיה לזכרון בין עיניך", אלא משמע ששתייהם נחשבים להנחה אחת, מחמת שצריך לתקן זו אחר זו בלא שום הפסק. אבל מקל מקום, מתר לענות קדיש וקדשה וברכו ואמן על כל הברכות בין תפלין של יד לתפלין של ראש בתפלין דרבנן תם, או בחל המועד מי שאינו מברך עליהם, כינן שאינו גורם לברך ברכה שאינה צריכה על תפלין של ראש:

לקוטי שיחות חלק יט עמוד 49. דאס וואס תפלין של יד דארף מען מקדים זיין פאר הנחת תפלין של ראש, אע"פ אז זיי זיינען צוויי מצוות און אינן מעכבות זו את זו, קען מען לערנען בכמה אופנים: א) דאס איז א דין

בתפילין של ראש: די שלימות המצוה פון תפילין של ראש איז נאר בשעת אויף דער האנט איז דא דער של יד, ולכן דארף ער פאר'ן לייגן תפילין של ראש לייגן תפילין של יד. (ב) ס'איז א דין אין דעם סדר ווי דער גברא דארף לייגן די תפילין - פריער דארף ער לייגן תפילין של יד און דער-נאך תפילין של ראש. ד.ה. דאס איז ניט נוגע צו דער מצוה פון תפילין ש"ר (און אויך ניט צו דער תפילין של יד) נאך א דין אין סדר הנחתן על ידי האדם המניחין. איינע פון די נפק"מ בפשטות צווישן די צוויי אופנים איז - אויב ער האט זיי ביידע געלייגט בבת אחת: לויטן ערשטן אופן, אז דאס איז נוגע נאר צו שלימות המצוה פון תפילין של ראש, איז ער אויך אין דעם פאל מקיים די מצוה בשלימותה; אבער לויטן צווייטן אופן, אז דאס איז א דין אין סדר הנחת האדם, אז פריער דארף ער לייגן תפילין של יד און דערנאך תפילין של ראש, יש לומר, אז אט דער סדר פעלט דעמאלט ווען ער לייגט זיי בבת אחת. נאך אן אופן: (ג) קען מען לערנען דאס איז א דין אין מצות תפילין. ד.ה. אז דער סדר הנחתן דער חיוב הקדימה פון הנחת של יד - איז א טייל פון מצות תפילין של יד ושל ראש - (בשעת מען איז מחוייב אין ביידע). און די נפק"מ להלכה למעשה, יש לומר: ווען איינער האט געלייגט די תש"ר איידער ער האט געלייגט דעם של יד - צי ער איז מחוייב אויסצוטאן די תפילין און לייגן זיי נאכאמאל כסדרן (פריער תפילין של יד און דערנאך של ראש), אדער עס איז גענוג אז ער וועט נאכדעם אנטאן די תפילין של יד, וכידוע די מחלוקת הפוסקים והאחרונים בזה. לויטן ערשטן אופן, אז עס איז א דין אין דער שלימות פון מצות תפילין של ראש, אין דעם וואס זיי זיינען מונחים על ראשו, דארף ער ניט חולץ זיין דעם של ראש און ס'איז מספיק אז ער וועט אנטאן גלייך די תפילין של יד, און עס ווערט שוין דערמיט די שלימות המצוה פון של ראש. לויטן דריטן אופן אבער, אז דאס איז א דין במצות תפילין, איז מובן, אז ער דארף חולץ זיין די תפילין של ראש און לייגן זיי כסדרם.

אור התורה שם עמוד א'תרע"ג. מה שבאפוד רק ששה על אבן א' ובחושן כל א' יש לו אבן י"ל כמו בתש"י ד' פרשיות בבית א' ובתש"ר כל פרשה יש לו בית בפ"ע ותש"י מ' דוגמת אפוד ותש"ר ז"א דוגמת חושן, ובראקנטי כ' הטעם ע"ד אחת היא יונתי ובזח"ג דרס"ג א' פי' כי תש"ר ד"פ הם חב"ד ע"כ כל א' יש לו בית ותש"י תנה"י הם גופא חד וצ"ל לפי שתנה"י הם למטה במדריגה מבחי' חב"ד, ע"כ סגי לכולם בית א' משא"כ

ג"ר שהם עליונים מאד לכן כ"א בית בפ"ע כמ"כ באפוד מ' הם ו' על אבן א' משא"כ בחושן, בד"ה לבבתי פי' ב' חללי הלב רוח חיים זהו חיות עולם האצ"י וחלל מלא דם זהו חיות בי"ע, ואפ"ל כי תש"י זהו מ' שם אד' והנה ד' פרשיות דתפילין הם שם הוי' כמארז"ל ע"פ וראו כי שם ה' נק' עליך אלו תפילין שבראש, ושם אדי הוא היכל לשם הוי' לא כשאני נכתב אני נקרא לכן הדי' פרשיות שהם שם הוי' הם בבית א' שהוא שם אד' שמעלים עליהם לבלתי יתראה כמו שהוא, אבל בתפש"ר שהוא בתפארת ש' הוי' מאיר ד' אותיות הוי' בבחי' גילוי לכן לכל פ' בית בפ"ע שזה מורה על הגילוי וע"ד דלע"ל יהי' ושמך אחד שיהי' נכתב כמו שנקרא, וברקאנטי פ' בא ובציוני נתנו טעמים שרומזו והתפשטות ואינו מתקבל דא"כ בתש"י אחדות יותר מבת"ת וזה לא יתכן כנ"ל, וע' במא"א אות קוף סכ"ג בענין קרית ארבע, פי' הוא כלי הפנימי דמל' והוא שם אד' ברבועו וכו' עכ"ל, ואפ"ל ע"ד הנ"ל אשר שם אדי זהו כלי לד' אותיות הוי' וע' זח"א עט"ב צט"א דרמ"ו סע"ב ובפ' וארא דל"א, ובזהר פ' בא דמ"ג סע"א פי' הטעם שבתש"י הם בית א' משום דהמ' לית לה מגרמה כלום אלא מה דיהבין לה מלעילא ע"ד כל הנחלים הולכים אל הים, ואפ"ל כי בתש"י שהוא מל' אין רק הארה מלעילא ע"ד ממל' שבחכמה נעשה חכ' שבמל' וע"ד זכר רב טובך יביעו הזכרון מרב טובך ולא העצמיות לכן א"צ להיות לכל פ' בית בפ"ע, מענין חשן במא"א ח' כ"ג אפוד א' ק"מ ובפרדס ערך אפוד.

שה"ג. זהר חלק ב רל עמוד א. אָמַר לִיה, וְדַאי, וְהָכִי אִיהוּ, חֲשֹׁן וְאַפּוֹד לְקַבֵּל אוֹרִים וְתוֹמִים. וְדַאי רְצָא, דְּתַפְלִין, וְקִשְׁרָא דְּתַפְלִין, לְקַבֵּל תְּרִין אֲלִין. פֶּתַח וְאָמַר (שמות ל"ג:כ"ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרֶיךָ וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ. וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרֶיךָ, הָא תְּגִינּוּ, דְּאַחֲזִי לִיה קוּדְשָׁא פְּרִיף הוּא לְמִשְׁה, קִשְׁרָא שֶׁל תַּפְלִין. וּפְנֵי: אֲלִין תַּפְלִין מִמֶּשׁ. וּפְנֵי אֵינוֹן תַּפְלִין, דְּאֵינוֹן רְצָא עֲלָאָה שְׁמָא קְדִישָׁא. אֲחֹרֶיךָ, אִיהוּ רְצָא דְּקִשְׁרָא דְּתַפְלִין. וְהָא דִּישָׁא לְגַבִּי חֲבֵרִיָּא. גִּינּוּ דְּדַאי אֶסְפְּקֶלְרָא דְּנִהָרָא. וְדַאי אִיהוּ אֶסְפְּקֶלְרָא דְּלֹא נִהָרָא.

(58) רמב"ם שם פרק ט הלכה י. וְאֶחָד קֶף מְכַנִּים קְצוֹת הַעֲבוֹתוֹת שֶׁל חֲשֹׁן בְּטַבְּעוֹת שֶׁל מַעֲלָה בְּכַתְּפוֹת הָאֶפּוֹד. וּמְכַנִּים שְׁנֵי פְתִילֵי הַתְּכֵלֶת שֶׁבְּשׁוּלֵי הַחֲשֹׁן בְּשְׁתֵּי הַטַּבְּעוֹת שֶׁל מַעֲלָה מִחֻשָּׁב הָאֶפּוֹד. וּמוֹרִידִין אֶת הַשְּׂרָשְׁרוֹת שֶׁבְּטַבְּעוֹת כְּתוֹפֹת הָאֶפּוֹד עַד טַבְּעוֹת הַחֲשֹׁן הָעֲלִיּוֹנוֹת כְּדִי שֶׁיִּדְבְּקוּ זֶה בָּזֶה (שמות כח כח) (שמות לט כא) "וְלֹא יִנָּח

החשן מעל האפוד". וכל המזים חשן מעל האפוד ומפרק חבורן דרך קלקיל לוקה:

59 חינוך שם. ראה הערה 48.

סמ"ג ל"ת רצט. שלא (א) יפרק החשן מעל האפוד בשעת עבודה שנ' ולא יזח החשן וגו' ולוקה ובמכות [דף כ"ב] מביאו ללאו וכן ביומא [דף ע"ב]:

יראים סימן שי"ז. לא יזח החשן. הזהיר בפרשת ואתה תצוה שלא להזיח החשן מעל האפוד ובמכות אלו הן הלוקין (כ"ב א') ומייתי ליה ללאו דאמר ונלקי משום מזיח ואזהרת' מהכא ולא יזח החשן מעל האפוד פי' כשכהן גדול לבוש בהן אסור להזיח החשן מעל האפוד אבל בשאינו לבוש בהם אינו מדבר שהרי בטבעות התחתונות של החשן המתכסות בפתיל תכלת של טבעות הכתפות אשר ממעל לחשב האפוד הכתוב מדבר ובשעה שאינו לבוש בהן היו הטבעות מוזחות ועומדות שאי אפשר לו ללובשם בעודם מחוברות.

63 פסחים ג עמוד א. תנא דבי רבי ישמעאל: לעולם יספר אדם בלשון נקייה, שהרי בנב קראו "מרכב", ובאשה קראו "מושב". ואמר: "נתבחר לשון ערומים". ואומר: "נדעת שפתי ברור מללו". מאי "ואומר"? וכי תימא: הני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן לא — תא שמע: ואומר "נתבחר לשון ערומים". וכי תימא: הני מילי בדרבנן, אבל במילי דעלמא לא — ואומר "נדעת שפתי ברור מללו". ובאשה לא פתיב בה "מרכב"? והקתיב: "נתקם רבקה ונעלתי ונתרפנה על הגמלים!" ה"ת, משום ביצתותא דגמלים — אורחא היא. והקתיב: "ניקח משה את אשתו ואת בניו ויפריכם על הסמור!" ה"ת, משום פניו — אורחא הוא. והקתיב: "והיא רכבת על הסמור!" ה"ת, משום ביצתותא דליליא — אורחא הוא. ואיבעית אימא: משום ביצתותא דליליא — ליכא, משום ביצתותא דדוד — איכא. ואיבעית אימא: ביצתותא דדוד — גמי ליכא, משום ביצתותא דהר — איכא.

64 המשך ע"ב חלק א פל"ה. והנה כשם שבע"ס יש התחלקות מעומ"ט, כמו"כ יש התחלקות מעומ"ט גם בעולמות, וכידוע דכללות ההשתל' נבחן בג' מדרי' והן ג' עולמות ב"ע כו'. וכמו עד"מ האדם נחלק לג' חלקים כללים הן בכחות נפשו והן בגוף, והן ראש גוף ורגל דברגל הוא כח ההילוך שהוא כח היותר אחרון שבנפש, דהגם שכח ההילוך הוא ג"כ לצורך הנפש וגם יש יתרון

בכח ההילוך שהוא נושא את הראש ומעמיד את הראש כו', מ"מ ה"ה כח היותר אחרון שאור הנפש בו במיעוט הגילוי ביותר כו', ובגוף מאיר אור הנפש יותר שהרי בגוף הן האברים הפנימים שחיות האדם- תלוי בהם וכמו הלב והריאה כו', וגם המדות שבנפש משכנם בלב כו', ואפי' באברים החיצונים שבגוף יש בהם גילוי אור הנפש יותר מברגל, וכמו ביד שבו כח התנועה לכתוב ולצייר דבר ולעשות בו איזה מלאכה, דעצם הכח הוא למעלה מכח ההילוך עם היות שזה ג"כ רק כח המעשה מ"מ ה"ה למעלה מכח ההילוך שברגל וגם יש בו התלבשות אור השכל כו', והגם שבכח ההילוך יש ג"כ התלבשות השכל מ"מ אין זה כלל כמו אור השכל המתלבש בכח התנועה שביד כו' וכמ"ש במ"א. ובראש מאיר אור הנפש בריבוי יותר כו', דהגם דבעצם חיות הנפש הראש והלב שוין, מ"מ בהכחות אינם שוין שהרי בראש הוא גילוי המוחין וכל החושים הנעלים כמו ראי' ושמיעה כו', הרי עיקר גילוי אור הנפש הוא בראש והעיקר במוח שבראש כו'. וענין רעו"ד שהוא בלב דוקא, הנה יש בזה ב' אופנים, הא' מה שבא ג"כ ע"י התבוננות שבמוח רק שהתבוננות היא בהאוא"ס שלמע' מהשתל' כו' וכמ"ש במ"א, והב' שיש בחי' רעו"ד שאינה ע"י ההתבוננות כלל כ"א מצד העצם כו', ה"ז נקודה העצמית שבנפש שלמעלה מגדר כחות שהיא נאחזת בלב וה"ה למעלה מכחות וכמ"ש במ"א. אך בכחות הנפש עיקר גילוי אור הנפש הוא בראש כו', ומצד הכלים ואברי הגוף הרי הראש הוא החלק היותר קטן שבגוף, וחלק הגוף גדול ממנו וחלק הרגלים יותר גדול, הרי שבהכלים הרגל הוא בריבוי הכלים יותר מהראש, ובהאור הוא להיפך דבראש מאיר אור הנפש בריבוי ובגוף מתמעט האור וברגל מתמעט ביותר כו'. וכמו"כ הוא הדוגמא למעלה בג' עולמות ב"ע דבעולם הבריאה מאיר עדיין גילוי האור דלהיות שעולם הבריאה הוא היש הראשון שנברא מהאין האלקי מאיר שם עדיין גילוי האין כו', ולכן הבריאה נק' חשך וכמ"ש יוצר אור ובורא חשך, והיינו לפי שבבריאה מאיר גילוי אור ה"ז בבחי' חשך והעלם לגבי למטה כו', ויצ' שאין האור שם בגילוי כ"כ ה"ז בבחי' אור וגילוי לגבי למטה כו'. ומצד הכלים הוא להיפך דבריאה היא בבחי' מיעוט הכלים וביצ' הוא ריבוי הכלים, וכנודע דבר' ויצ' הן מח' ודבור והרי אנו רואין דמה שמחשב במח' במיעוט זמן ובמיעוט אותיות ה"ז בא דבור בריבוי זמן ובריבוי אותיות כו', וגם אותיות המח' הן אותיות רוחני' שאינן מורגשים אל הזולת, משא"כ אותיות הדבור הן מורגשים אל הזולת כו', דכמו"כ בחי' הכלים דבריאה הן בבחי'

מיעוט הכלים דהיינו מיעוט הישות והמציאות ויצ' הוא בבחי' ריבוי הכלים כו'. וזהו הטעם מה שיחזקאל מאריך הרבה בענין המרכבה וישעי' אינו מאריך כ"כ, והיינו מפני שיחזקאל ראה את המרכבה דעולם היצ' שהוא בבחי' ריבוי הכלים וע"כ מאריך בהענין, וישעי' ראה מרכבה דבריאה שהיא בבחי' מיעוט הכלים כו', ומצד האור אדרבה בבריאה מאיר ריבוי אור וביצ' מתמעט האור כו'. והא בהא תליא דכשהכלים הן בבחי' מיעוט שהן כלים יותר אל האור מאיר שם ריבוי האור ובריבוי הכלים מתמעט האור כו'. וכן גם כללות העולמות נחלקים לג' מדרי' כללים אדם דברי' דכללות ואדם דיצ' ואדם דעשי' כו'.

(67) מאמרי אדה"ז פרשיות חלק א עמוד רו. והנה תורתנו תורת אמת ואמונה שבוודאי אסור לאדם להביא עצמו לידי נסיון ולהכניס עצמו למ"ז כדי להעלותה ח"ו כי מי יודע אם יתגבר כארי, או ירד למטה ולא יעמוד בנסיון ח"ו א"ל כשהנסיון נזדמן לפניו בלא מתכוון הוא בוודאי מן ה' לנסותו וצריך להתגבר בכל כחו למסו"נ על התשובה והוא עלי' וזה ה' ענין שהע"ה שאמר ארבה ולא אסור ומתחילה יצא במתכוין בכדי לעלות ניצוצות קדושות ולא עמד בנסיון וזה ארז"ל שצריך לברך על בריות נאות ברוך שככה לו בעולמו אפי' על גוי נאה ואינו סותר למאמר ולא תחנם כי שם מיירי להכניס א"ע לראותו אינו תשאר בכדי לומר כמה נאה גוי זה משא"כ כשכבר נזדמן לפניו בוודאי צריך לברך בכדי להעלות הנאות הראי' כמעשה דר"ע בההיא מטרונתא שאמרו קרן זויות הוואי ובתחילה וודאי אסור והוא מס"נ בענין נ"א כידוע.

(69) אור התורה בראשית חלק ה תתסט עמוד א. להבין בתוס' ביאור ענין הנ"ל ע"פ וישכם לבן בבוקר כו' גם מ"ש ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב ללבן שלחני למקומי ולמה לא בקש קודם לכן וגם מ"ש בשם הה"מ נ"ע (והובא באור המאיר) דמש"ה רדף לבן אחר יעקב לפי שיעקב אבינו השאיר אחריו אותיות התורה שעדיין לא הוציא אותם מלבן ולזאת רדף לבן אחר יעקב ליתן לו את האותיות שנשארו אצלו וניתוסף פרשה א' בתורה באלו האותיות.

לקוטי שיחות חלק טו עמוד 151. וועט מען דאָס פארשטיין בהקדים דעם ביאור פון מעזריטשער מגיד, אַז דער טעם (בפנימיות הענינים) וואָס לבן האָט נאָכגעיאָגט יעקב'ן איז: לפי שיעקב אבינו השאיר אחריו

אותיות התורה שעדיין לא הוציא אותם מלבן ולזאת רדף לבן אחר יעקב ליתן לו את האותיות שנשארו אצלו וניתוסף פרשה א' בתורה באלו האותיות. איז נישט מובן: די אותיות התורה וואָס יעקב האט איבערגעלאזן ביי לבן'ען, זיינען דאָך ניצוצות קדושה וואָס האָבן זיך געפונען בא לבן'ען, היינט וויבאלד אַז דער תכלית וואָס יעקב האָט זיך צוואַנציק יאָר געפונען בבית לבן איז געווען צוליב מברר זיין דאָרט די ניצוצות הקדושה - איז פאַרוואָס האָט ער די ניצוצות איבערגעלאזן און זיי נישט מברר געווען? און די העלאה זייערע איז געווען דוקא דורך לבן'ס וירדף אחריו? איז פון דעם גופא מוכח, אז אין די ניצוצות קדושה, וואָס זיינען געווען אין לבן'ס רשות, זיינען געווען צוויי סוגים: א) ניצוצות וואָס יעקב מיט זיין עבודה דאָרט האָט זיי געקענט מברר זיין; ב) אַזעלכע ניצוצות, וואָס זייער בירור האָט נישט געקענט זיין דורך יעקב'ס עבודה אליין, נאָך דורך לבן'ס רדיפה נאָך יעקב'ן. ע"ד דוגמא ווי עס זיינען פאַראַן צוויי סוגי מצוות: א) סתם כל המצוות, ווי סוכה, לולב אד"ג, וואָס זייער קיום איז אַפּהענגיק פונעם מענטשנים דעת ורצון - די מצוה ווערט דורכגעפירט דורך דעם וואָס דער מענטש וויל און האָט אין זינען צו טאָן די מצוה; ב) מצוות וואָס זיינען נישט תלוי אין רצון ודעת האדם, ואדרבה, זייער קיום איז דווקא שלא מדעתו ווי די מצוה פון שכחה וכה"ג (ע"ד ווי ס'איז מבואר אויך בנוגע צו כבוד" און גדולה). און דער טעם פנימי פון דעם חילוק איז: די מצוות וואָס זיינען פאַרבונדן מיט דעת ורצון האדם, זיינען מושרש למעלה אין דער דרגא פון כתר, אריך אנפין וואָס איז די בחי' פון רצון העליון - און דערפאַר זיינען זיי אויך למטה פאַרבונדן מיט דעת ורצון המקיים און דורך זיין עשי' איז ער ממשיך פון רצון העליון; משא"כ די מצוות וואָס זייער קיום איז דוקא שלא מדעת, ווי שכחה הנ"ל, זייער שורש איז אין בחי' תחתונה שבמאציל. (וואָס איז העכער פון רצון) - און דערפאַר זיינען זיי אויך למטה העכער פון צו זיין געבונדן מיט דעת ורצון האדם, כמבואר בלקו"ת. עד"ז וועט זיין פארשטאנדיק. אויך בנוגע צו די צוויי סוגי ניצוצות וואָס זיינען געווען ביי לבן'ען: די ניצוצות וואָס יעקב האָט מברר געווען במשך זיין געפינען זיך ביי לבן'ען, זיינען געווען פון דעם סוג וואָס האָט געקענט און געדארפט מברר ווערן דורך דעם וואָס יעקב האָט זיך אין זיי מתעסק געווען ברצונו ודעתו. עס זיינען אָבער ביי לבן'ען געווען אויך אַזעלכע ניצוצות נעלים, וואָס יעקב האָט זיי נישט געקענט מעלה זיין דורך זיין עבודה

מיט רצון ודעת – און דערפֿאַר זיינען זיי איבער-געבליבן ברשות לבן; און זייער בירור ועלי' איז דורך אַ כח עליון (בדרך אתערותא דלעילא). די מדריגה וואָס פון איר ווערט נמשך דער כח עליון בדרך אתערותא דלעילא, איז מרומז אינעם נאָמען לבן, ווי די רז"ל זאָגן אויפן פסוק הידעתם את לבן - הידעתם את מי שהוא עתיד ללבן עונותיכם כשלג". און די הסברה אין דעם איז (כמבואר בתו"א"), אז דער ענין פון לבן דקדושה - די בחי' פון לובן העליון, בחי' אור עצמותו ומהותו של אא"ס ב"ה" - איז דאס ווי, למשל, דער מראה וגוון לבן (דער ווייסער קאַליר) וועלכער איז אנדערש פון אלע אנדערע קאַלירן: די אנדערע גוונים ווערן אויפגעטאָן דורך דער מציאות פון פארב וואָס שאפט דעם באשטימטן גוון. משא"כ די מראה וגוון לבן איז דאס ווי עס זעט אויס דער עצם ומהות פון אַ זאך, וואָס ווערט ניט אויפֿי געמאַכט דורך פֿאַרבן, וכן הוא עד"מ ואא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלית בי' בחי' גוונים כלל". און דאָס איז די שייכות פון לבן צו דעם וואָס ער איז עתיד ללבן עונותיכם כשלג", כמארז"ל הנ"ל, ווייל דער ליבון, די מחילה פון די עוונות, קומט דורך המשכת עצמות ואא"ס ב"ה וואָס איז העכער פון סדר השתלשלות, וואָס דאָס איז די בחי' פון לובן העליון - דער שורש בריבוי השתלשלות וכו' פון לבן שלמטה. און דאָס איז דער טעם וואָס די רז"ל זאָגן: תשובה תולה ויוהכ"פ מכפר, אז תשובה אליין איז ניט גענוג און דווקא יוהכ"פ, עיצומו של יום איז מכפר - ווארום דער לובן העליון, וואָס פון דאָרט קומט די מחילת העוונות, היות אז דאָס איז אַ מדריגה וואָס איז העכער פון השתלשלות, קען עס דעם אדם ניט ממשיך זיין דורך זיין עבודה און אתעדל"ת (אליין), אפילו ניט דורך עבודת התשובה, נאר זי קומט מלמעלה בדרך אתעדל"ע אין יוהכ"פ.

צא

פקודי מ

מ 3. וסבת על הארץ. לשון הגנה שדרי' מחיצה היתה: 4. וערכת את ערכו. שמים מערכות של לחם הפנים: 19. ויפרש את האהל. הן יריעות העזים: 20. את העדת. הלוחות: 22. על ירך המשכן צפנה. בחצי^א הצפוני של רוחב הכית: ירך. כתרנומו^ב צידא בירך הזה שהוא בצדו של אדם: 27. ויקמר עליו קטרת. שחרית וערבית כמו שנאמר (א) בבקר בבקר בהיטיבו את הגרות ו'גומר: 29. ויעל עליו וגו'. אף ביום השמיני למלואים שהוא יום הקמת המשכן שמש משה והקריב קרבנות צבור חוץ מאותן שנצטוו^ג בו ביום שנאמר (ז) קרב אל המזבח וגומר: 29. את העלה. עולת התמיד: ואת המנחה. מנחת נסכים של תמיד כמו שנאמר (ג) ועשרן סלת כלול בשמן וגו'. 31. ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו. יום שמיני למלואים הושוו כולם לכהונה, ו'ותרנומו ומקדשין מניה, בו ביום קדש משה עמהם: 32. ובקרבתם. כמו ובקרבם, כשיקרב: 35. ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד. (ד) וכתוב אחר אומר (ה) ובבא משה אל אהל מועד בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם כי שכן עליו הענן אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו: 38. לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם. בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם. מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע, וכן (ו) וילך למסעיו וכן (ז) אלה מסעי לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות':

חסלת פרשת פקודי.

מ (א) שמוס ל': (ב) ויקרא ע': (ג) שמוס כ"ע: (ד) ח"כ י"ג מדות פס' ח': (ה) צמדזכ ז': (ו) צמאשית י"ג: (ז) צמדזכ ל"ג:

כאשר הוא צמ"כ וצמאכ הנוקמות הנזכרים צמאכ נקום אות ע' וע' * שזעיות ע"ו צ' ד"ה ושיכ: **מ** "לד. כ"ר: ב' שדל. ב' ונתורגמן וצמ"י: ויקטר אהרן קטרת. כיווס"ר י"ד דל"ל וע' צמזצ"ן שכתב "לא ידעתי אם הוא טעות קופרים": א' את הכרות (יקטירנה) וצמאלות אהרן את הכרות צין הכרזים. כיווס"ר ד"א: "לצו. כ"ס"ר דז"ל: ו'ותרנומו—עמהס ל' כ"י: 'צכ"י מתחיל מעשה האפוד פה אחר קיום הספר "לפי שפרשתי למעלה ונעשה האפוד והחוטן פרקים פרקים על פירוש המקראות ויש לשנות צלירותן אני כותב ונעטיהן יחד האפוד עשוי" וכו' כמו שכתוב לעיל צפרשת חלזה (כ"ח ו') עד סוף "הולך ומחזר" ואח"כ כוסף עוד צכ"י"ה הרי לך ונעשיהם צפתרון, צכ"ס "וכותב אני ונעשיהם כמות שהוא צכאן למען ירוץ קורא צו וכונו כך כתובים גם למעלה כסדר הזה צמוך זה הקונטרס":

חזק.

פקודי מ

הענן אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו: 38. לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם. בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם. מקום חנייתו אף הוא קרוי מסע, וכן ⁶ וילך למסעיו, וכן ⁷ אלה מסעיו, לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות ^ד:

⁶ בראשית י"ג: ⁷ בנודבר ל"ג:

את הכבש וגו' (לעיל שמות כ"ט): דבכ"י מתהיל מעשה האפוד פה אחר סיום הספר "לפי שפרשתי למעלה מעשה האפוד וההושן פרקים פרקים על פירוש המקראית ויש לשגות בצירופן אני כותב מעשיהן יחד האפוד עשוי וכו' כמו שכתוב לעיל בפרשת תצוה (כ"ח ו') עד סוף "חולך וחוזר" ואח"כ נוסף עוד בכמה כי "יכתוב אני מעשיהם כמות שהוא בכאן למען ירוץ קורא בו וכמו כן כתובים גם למעלה בסדר הזה בתוך זה הקונטרס":

צפנת

הלכות כלאים פרק י

פענח

יד 27

להדבר רק לא להאכיל את הדבר אם זה נקרא גם כן דבר שאין מחזקין אותו בזה דף ל"ג ע"א פלגי גם כן כה"ג ואף דבאמת אינו רואה להדבר וכעין מש"כ התוס' בע"ז דף י"ג ע"א ד"ה יניח דמה שנפטר מן המכס אין זה מיקרי הגלה ועיין תוספתא בבא מציעא ספ"ה גבי מי שחיב למכור ריבית אם יוכל לנכות בשטר ריבית שנפל לו עליו ע"ש דאם בל לחשבון אסור ובמש"כ הרא"ש ז"ל בסנהדרין פ"ג בהך דף כ"ז ע"ב דקבל עליו לשלם כרגא ע"ש כיון דעל פי דין אינו מחוייב זה לא היה שומד וזה גם כן כונת הגמרא דמדריס דף ס"ב ע"ב גבי עבדי דטרא וזהו גם כן כונת התוס' עירובין דף מ"ג ע"א ד"ה הלכה שב' שם דאפילו בשכר שרי בשבת והוא חמור כמבואר בגדרים דף ל"ז אך ר"ל הסכר מה דמשמר לו כה"ג דשניהם אינם כלום ועיין בירושלמי פרק א' דמעש"ש הלכה א' ופ"ג ה"א אם במעש"ש מותר כה"ג וחוס' ע"ז דף ס"ב ע"א. ועיין בירושלמי שבת פ"ג ה"ג מה דמחלק שם בין קריעה דס"ל שם דלא ילא וגבי מטאת ילא אם שחט בשבת משום דשם החיוב בל לו ע"י מעשיו וכלן הקדע הוא לחקן הבגד ולכן לא ילא אם עשה זה בשבת ע"ש והתוס' שבת דף כ"ה ע"א דמטאות ואשמות לא מיקרי לורך גבוה כיון דהוא גרם אף שזה נעשה ע"י שאלוין אותו כך מ"מ כיון שהוא גרם לזה ובהך דעירובין דף ל"א ע"א גבי דאם מערבין לדבר הרשות אסור לעשות זה באיסורי הגלה וכ"כ בזה בהל' שביעות. אך כאלן אסור כיון דמ"מ מחזקין לזבחה. וא"כ לפ"ז לעשות בגדים מלמך של כבשים שנזמן קשה עם פשתן אסור לזבחה ובמש"כ ובאמת רבינו ז"ל לא ס"ל כלל הך דין דקשים שרי לעטין כלאים רק דגבי קשים ליכא חשש דברכות נימא אכל כל"ז אין ג"מ ועיין מש"כ הבע"מ והראב"ד בהשגות שם ספ"א דביצה אך שיעור רבינו ז"ל לפי הגרסא כאן סוף פירקין ובהל' כלי המקדש פ"ח ה"א ס"ל כך דלפי מש"כ רבינו בס' המלות מ"ע ל"ג משמע שם דיש ג"מ בין בגדי כה"ג לבגדי כהן הדיוט דבגדי כה"ג הלכיהם היא מזה לא משום דכל"ז הוה מחוסר בגדים ועיין תוספות יבמות דף ה' ע"ב ומנחות דף ה' ע"ב והתוס' שם דף מ"א ע"א בשם תוספתא ולכן אין בן משום כלאים לעולם משא"כ גבי בגדי כהן הדיוט דזה הוה רק לזורך קרבן כדי שלא יהא מחוסר בגדים ולכן אסור בהם כלאים שלא בשעת עבודה ועיין יומא דף ס"ט ע"א ע"ש וזהו כונת הירושלמי כאן פ"ט הלכה ב' כאלן דבגדי זהב כאלן כו' ור"ל דבגדי זהב של כה"ג מותר ובגדי לבן ר"ל של כהן הדיוט אסור ובמש"כ. גם י"ל כמ"ש התוס' במנחות שם דאין עליהם שם בגד וכעין דאמרין בחולין דף קכ"ט ע"א דהוה כעין מעשה פן שימש ר"ל דע"י הני דברים נעשה עליו שם זה והוה כמו פנים חדשות אך זה שייך רק גבי שאר בגדים אבל גבי אבנט כיון דחזוין דיש שם אבנט גם על של בוך לבד וא"כ לא גרם החערבות לזה ויש שפיר שם החערבות והוה שעתו. ובהו א"ש גם כן שיעור רבינו בהל' תומאח אובלים פ"ג ה"א דפסק בהך ברייתא דחישב א"ל הכשר ע"ש בהשגות דס"ל דזה תליא בהך מחלוקת דשם דף קכ"ח ע"ב גבי דארכובה אם מטמא משום אבר מן החי אף דאין בו בשר ומדברי רבינו בפ"ב מהל' אבות הטומאות ה"ד גרסא דסבירא ליה דארכובה שפיר מטמא משום אבר מן החי וא"כ חזוין דיש אבר שמטמא אף בלא בשר ואם כן שוב ליכא על הבשר שם מעשה פן. גם י"ל דזה תליא בהך דקדושין דף נ"ד ע"א דסבירא ליה שם לרב דכתנות כהונה אין מוטלין בהם משום דמתחילה כשנעשו נעשה ע"כ גם להגאח לבישה לא לשם עבודה לבד וכן סבירא ליה לרב בירושלמי כלאים פ"ט ה"ג במה דלמך שם אבל מטפות ספרים וקאי זה אהך משנה דכלים המובא שם דכל ספרים טמאים טמא מת ע"ש ובפכ"ח דכלים מ"ד גבי מאייירין ואמר שם רב העטם מפני שמחמם בו ידיו כשעולה לס"ת ט' ר"ל דרב לשיטתיה בקדושין שם דמותר והקשה דאם כן למה אינם אסורים משום כלאים גם כן כל"ל ומירין דבאמת רב פוסק כמאן דאמר דאסור מטפות ספרים משום כלאים אך הקשה דאסור בהגלה והוה כמו כיפה המובא בסנהדרין דף מ"ח ועיין תוס' שבת דף י"ח ע"א דלכן נפטר משום דהוה איסורי הגלה אך לפי מש"כ א"ש דיש לחלק בין מטפות לשאר דברים ועיין במגילה דף כ"ז ע"ב במה דעלני סס רש"י ותוס' גבי פריסה אם ר"ל דוקא שבתוך הארון או אף מה שבתוך וירושלמי שם פ"ג ה"א הוה פלוגתא על כילה דעל ארונא אם יש עליו קדושה ארון וזה תליא אם מחילת של ארון אם יש עליו קדושה פנים או לא ועיין שבת דף ח' ע"א גבי כורה ותפסים דף כ"ז ע"א גבי מחילות של היכל ומנחות דף כ"ד ע"א ועיין כלים פ"ב מ"ו ופ"ד מ"ד גבי חולקין את כו' וכ"מ בזה ובאמת יש ג"מ

בין אם הוא גדר צנין או כלי. ובהו א"ש דברי רבינו בשלכות חפילה פרק יא דקורא אותו ותיבה דהיכל ר"ל צנין ותיבה ר"ל כלי. ועיין מ"ש התוס' ברכות דף י"ט ע"ב גבי מדלגין כו' דמבחוץ הוא טהור והוה חליה ע"ש ועיין בזבחים דף כ"ה ע"ב דרולון אין עליו שם מחילה ע"ש ברש"י. ולכן אם נימא דאסור בהגלה אין עליו שם בגד לעטין כלאים משא"כ לרב בקדושין א"ל שפיר יש שם בגד עליו כמש"כ אך זה רק שייך בדבר שאחר גמר עבודה אין עליו שם מזה ואם כן נתנו ליהנות בהם והוה גדר לבישה משא"כ גבי בגדי זהב כיון דהם לכבוד והוה מזה עליהם בהלבישה שוב אין עליהם שם בגד ולית בהם משום כלאים לעולם ועיין מש"כ רש"י יומא דף ס' ע"א ד"ה ראויין ע"ש ומ"ש התוס' שבת דף ל"ז ע"ב גבי אשכחא דכיון דשיקר הדבר משום תכשיט אין עליו שם בגד וגם כאלן כן דשיקר הדבר לשם מזה ועיין בירושלמי שבת פ"ח במה דבעי שם אם יולאין ד' כוסות ביין של שביעות ע"ש ולמה לא שאל גם במזה כן אך לפי מש"כ א"ש דכ"כ בזה בחי' בהל' סוכה דמ"מ היכא דזה תליא בהגלה מה שינא י"ש שם הדבר עליו ע"ש. והנה ע"י ברכות דף ל"ח דגבי מזה אינו יולא רק שיהא בהדבר טעם מזה אך גבי יין אינו מטבב זה ע"ש פסחים דף ק"ח ע"ב ושוב אין שם שתי על זה וה"א דאסור עיין במנחות דף פ"ד גבי עומר ובכורות דף י"ב ע"ב גבי בכורה ובגירסת רבינו שם דגרם משום סחורה ובתו"כ פ' בהר דממעט מנחות מפירות שביעות מקרא והא דמבואר בתוספתא פ"ח דמנחות דאין מביאין מפירות שביעות שם ר"ל לאחר הביעור וממעט משקה ישראל ולקמן בהל' איסורי מזה אכארי זה אך דאמא כונת הירושלמי כך דר"ל לאחר הביעור וכשיטת ר"י דס"ל בסוף פ"ט דשביעות דענייני אובלין אותם ולא עשירים ע"ש. והנה עיין בחומ' פסחים דף ל"ה ע"ב גבי דמאי דסבירא ליה לר"י דכיון דמזה נקראת לחם עוני יולאין בה אף לכתחילה בדמאי אף עשירים כעין הך דברכות דף ל"ח ע"א וביבמות דף מ' ע"א גבי חלוט ע"ש וה"ג י"ל גבי מזה של שביעות כה"ג דאף עשירים אובלין אותה אך י"ל דהוה כמו מזה שאינה ראוי' לו וכשיטת רש"י בזבחים דף פ"ח וכן מבואר בתוספתא דמנחות דדבר שאינו ראוי לכל לא הוה משקה ישראל ולכן דייק רש"י בחגיגה דף כ"ד ע"ב ד"ה רביעית שמו וסם קאי אחתים של יין משום דקשיא ל' קושים התוס' בזבחים שם ובחולין דף ל"ה דהא הוה מדומע לכך כ' רש"י כך משום דמבואר בתוספתא דתרומות פ"ח וסוף מקואות דשמן לא מתערב ביין ולא הוה מדומע. ולכן י"ל ג"כ מש"כ רבינו בהל' חמץ פ"ו ה"ה דהטעם גבי עיסת הכלבים משום דאינה משומרת לשם מזה ולא נקט משום דאינה לחם ד"ל דלחם עוני הוה כמש"כ. גם י"ל דכ"מ אם בשעת אפייה חשב עליו לאכילה לאדם דלוי י"ל דלגבי מזה שפיר חייב ואף אם עכ"ס עשה עיסת כלבים ונתגייר ואפה לשם לחם י"ל דמייבת בחלה כיון דבשעת גלגול לא חי' עליו גדר חיוב ובקין דאמרין בירושלמי פ"ג דחלה גבי שני עכ"ס שעשו עיסה לחלק ולקמן בהל' מחנות עניים ובהלכות בכורים אחריו בזה משא"כ גבי מזה דבעיין שימור משעת לישה לא ילא. ומכני ל' גבי ד' כוסות אם שם גם כן שייך זה לומר וא"כ לדין דלא פסקין כר"י בשביעות אין ג"מ ואף דהא זה מבואר בסוכה דף ל"ט דיואל באחריו של שביעות שם יהי' קיים וגם י"ל דחשש הפסד ליכא גבי שביעות רק אם גם החמלה הגידול הי' בשביעות כמבואר בירושלמי פ"ה דמעשרות הלכה ד' גבי הביא פחות משלים ע"ש דאין עליו קדושה שביעות ולקמן בהל' שמיטה אכארי זה :

שם ועשה מהם לבדים כו'. עיין בהשגות וכ"כ בזה ועיין מש"כ רבינו בהל' עדות פ"י ה"ג מה דמחלק בין בגד למר שאכד בו חוט של פשתן דזה רק דרבנן ועי' לקמן בהלכה כ"ז אך מרש"י הוריות דף י"א ע"א מוכח דמחלק בין אם ארג חוט של למר וחוט של פשתן על פני כולו דכל הבגד עשוי כן או אם ארג רק חוט אחד של למר בבגד של פשתן. אך זה גרסא דגם רש"י ז"ל מודה דשני בגדים אחד של למר ואחד של פשתן אם חבדן יחד ודאי הוה כלאים מן התורה וא"ש מ"ש בכ"מ ורבינו ז"ל לקמן בהל' ד' מליתים משום דסבירא ליה לרש"י דיש על הליתו לבד שם בגד ולכן כיון דקשר עליון דאורייתא כמבואר במנחות דף ל"ט והליתו הוא גדיל פה כלאים דאורייתא וזה ר"ל גם כן הנמרח בזבחים דף י"ט ע"א דאמר שם גבי חפלין מזה דגופה חיין ור"ל כך כשישח רש"י משום יסור בגדים ואף דהא לריך דוקא ג' על ג' כמבואר שם י"ל דכיון דיש מזה בחפלין יש שם בגד עליו כעין הך דפסחים דף

פסול ורבינו ר"ל דלא גרע מלא אגון ולכן ס"ל להירושלמי ביומא שם דאיוזב לא מעכב בפסח מזרים משום דחזין דלא נאמרה בתורה רב בלויי משה לישראל לא בלויי הקדשה למשה ולא היה שנה הכחוב לעכב דלר"ך בקדשים. אך גבי לולב כיון דיליף מקרא דבטי' ג' י"ל י"ל דלר"ך ג' דוקא במספר שיזו חתיכים ועיין מש"כ החס"ד סוכה דף מ"ד ע"ב ד"ה ג' ע"ס ובאמרה זהו כונת הירושלמי בסוכה שם על הך דר"י מה דאמר שם דליות ר"ל כה"ג זה גס כן ר"ל בך דמכות דף מ' כיון דאם מלא חטוב כו' ר"ל דלא דבטי שיהא חטוב רק שלא יהא מחובר ולכן אין עליו שם מלוא וכן כ"מ דהנה עיין בדברי רבינו בפיהמ"ש פ"ו דמסכת תמיד דמבואר שם דגס כיון הערבים ה' לר"ך דישון במזבח הפנימי ועיין חס"ד יומא דף כ"ז ע"א דף ל"ג דמבואר שם דא"ל זה. והנה בירושלמי פ"ב דיומא ה"ג יליף מדישון מזבח הפנימי משום דמקש דלואה דמה הוזה בגופו ר"ל כמבואר דף ג"ט ע"א דעליו לא על אפרו כן גס הקשרת לר"ך דוקא שיהא בגוף המזבח וכן ר"ל חס"ד פרשת אחרי מות פ' ג' פ' ד' וכפר כפרה שיהא בגופו ר"ל לא על האפר ע"ס ועיין בירושלמי ביומא פ"ב ובמנחות דף פ"ח ע"ב דגס גבי מטרה כן לר"ך דישון ועיין מעילה דף י"ב ובתו"י יומא דף ל"ג ע"א כה"ג דהדישון לא היה מכשיר דיכול להקטיר בשלל גדשן ע"ס ואם כן מוכח דזה לא היה חליצה ועיין מנחות דף כ"ו ע"ב במה דבטי שם גבי אכרים ועלים כה"ג אס בטי על המזבח או לא ועיין סוטה דף ע"ז ע"ב דמכשיר לא למעלה ור"ל הך דמנחות דף ס"ב ע"א ודף פ"א דלחם למעלה ומבואר בב"ק דף י"ג ע"ב דלחם הוה מכשיר ע"ס. והנה ביומא שם אמרינן דעלים הוה מכשיר ואם כן בטי גס כן למעלה רק ד"ל דמ"מ לא הוה חליצה דהוה כמו מין במיט עיין זכחים דף ק"י וב"מ ומנחות דף י' ע"א גבי דס ע"ס. ואם כן גבי דישון ג"כ כך אס משום שר"ך שיהא גדשן או לר"ך שלא יהא דשן ועיין יומא דף כ"ד וחוס' שם דף ג"ט ע"ב ד"ה והרי דדישון מוזבח הפנימי אין עליו שם עבודה ע"ס. וכן הדין גבי קשר של זיזית אס ר"ל שר"ך שיהא קשור או לר"ך שלא יהא נפרדים ועיין סוכה דף י"ב ע"א גבי פחיל ע"ס. והנה זה יהיה חליץ במש"כ אס הכלאים הוה מחמת הזיזית עצמן או מחמת הזיזית עס העליות. והנה למ"ד במנחות דף ל"ט דבטי גדיל ופחיל מזיזית עצמן אין ראי' דקשר עליון דאורייתא דשם ר"ל לענין הזיזית בעליות יהיו נקשרים ולא החוטים בעצמן וא"כ לא יהיה בזה גדר ב"מ וכמש"כ אך למ"ד פחיל או גדיל ע"כ הקשר הוה להזיזית בעצמן ובזה שפיר י"ס בל חסוף זהו כונת רש"י:

הלכה ג חפר כו'. אעפ"י שהרצועה כו'. עיין בר"ש כאן דלא ס"ל כן רק דאם יש הפסח ביניהם מותר וכ"כ בזה בח"א דרא"י לשיטת רבינו דאם נימא דעיקר הכלאים בלזיזית הוה משום הזיזית בעליות והנה ק"ל במנחות דף מ' ע"ב דכנפיה של עור חייב בלזיזית וא"כ יכול לעשות כך ולא יהי' כלאים וע"כ כמש"כ רבינו אך י"ל דהעיקר הטעם שם משום דאוליגין בחר עיקר הבגד וכאן אס נימא דבבגד עצמו א"א לעשות זיזית כה"ג שוב לא יהיה ראוי ללבישה ולא יהי' עליו שם עליות כלל כמש"כ והוה כמו זקן העשוי לכבודו ופסור מזיזית וא"כ עיקר הבגד נעשה ע"י הכנף של עור ושבו אין שם בגד עליו וכעין הך דשבת דף ע"ז ור"ה דף י"ט אס הולכין אחר המעמיד וכמו דמבואר ביבמות דף ק"ב ע"ב גבי פגול התפור בפשטן ע"ס ברש"י בשני הלשונות ותו"י יומא דף ע"ט דאין שם מנעל עליו ושם ביבמות גבי הוא של עור ותירוסיות של שער דקשר לחליצה אף דעיקר חליצה הוא התרת הרצועות כמבואר שם ובירושלמי שם ועיין פסחים דף מ"ה גבי עריבה במקום העשוי לחוק ובר"ש מס' טהרות פ"ח מ"ח מה דמיימי שם בשם רשב"א גבי מוחליה כו' העליונים עמאים מפני שהם גדורים כו' ובה"ג מבואר בר"ש מקואות פ"ב מ"ד בשם תוספתא גבי גיסטרעא שהיא שקועה ע"ס דיש עליו שם שאוב ושם פ"ה מ"ה ו' גבי כלים ובהך דחולין דף קכ"ח גבי בהמה מהו שתעשה יד לאבר ע"ס ושם דף קל"ג ע"ב גבי מתנות אי אוליגין בחר עיקר הבהמה או בחר הראש. ובה"ג מבואר בירושלמי פסחים פ"ב ה"ג אס הפריש מלה על חמץ דלא מבי כיון שממנה עצמה אינו יכול להפריש ובה"ג כ' החוס' בכורות דף י"ב ע"ב ד"ה כיון דזה הוה כמו מחיוב על הפסור ע"ס ובה"ג מבואר בירושלמי תגינה פ"ג ה"א גבי משקה כי מעבדיל דאם נעמא בפנים והי' שוחט ויורד סהור אף בחוץ ואף דמקשה טיפא חיובא ועיין פסחים דף י"ז ע"א ובירושלמי פ"ה ע"ב דמבואר שם דאם הי' שדה חצוי בחו"ל וחצוי בארץ אין הקריבה שבח"ל מחייבת אותה שבארץ

* **דף מ"ו ע"א גבי חליצה ובכורות דף י' ע"א גבי איסורו חסובו ועי' סוכה דף ל"ג ע"ב גבי אגד כלולב דמשמע שם דאם הוה מעכב יש עליו שם קשר ולקמן אבאר זה ועיין חס"ד מ"ד ע"ב גבי ל"ך דש עליו שם בגד אף דהוה רק ב' אלכסות עיין שבת דף פ"ג ע"ב ועיין מ"ש רבינו בה"ל שבועות פ"ה ה"ח ע"ס. ובה"א"ש דברי רש"י בזכחים שם דמחילה עד שלא הביא הגמרא דכהנים פטורים מן התפילין משום עוסק במלוא פי' דהוה יתור בגדים ואחר כך פי' רק משום חליצה דכיון דליכא מלוא עלייהו אין עליו שם בגד וא"ס. ובאמרה זה חליץ אס הכלאים בלזיזית מה שעושה חבלת בסדין או מה שעושה ב' חוטיין לבן דהיינו פשטן עס ב' חוטיי למר ועי' ביבמות דף ה' ובכורי דף מ"א ע"ב ודף כ"ח וחוס' כתובות דף מ' ע"א ובאמרה נראה דהא דבכירה ליה לר' במנחות דף ל"ח דלבן ותכלת מעכבין זה את זה וזה רק לבן של פשטן ותכלת של למר אבל בבגד למר אס נימא כמ"ד דאין חוטיי פשטן פוטריין בו ולר"ך למר די בלבן אף לר' וא"ס מ"ס הרמב"ן ו"ל במלחמות על כה"מ שבת פ"ב דפסק כר' אך זה רק בעליות של פשטן וכשיטת ר"ת ו"ל וכן הוה דאמרינן במנחות דף ל"ו ע"ב גבי פלוגתא דר"י ות"ק ואמר שם סדין בלזיזית א"כ ור"ל כך אס עשה ג' זיזיות של פשטן ואמר של למר אף אס נימא דלא מעכב מ"מ כיון שלא קיים כל המלוא כהוגן שוב לא דמי הלך תעשה וכמש"כ רבינו בפיהמ"ש סוף מס' נגעים וע"ס דף מ' ע"א וחוס' דף ו' ע"א ד"ה מה ע"ס. וזה ר"ל כונת רש"י בסנהדרין דף פ"ח ע"ב מ"ס שם דקשר עליון דאורייתא הוה פלוגתא במנחות וע"ס בחוס' אך ר"ל כך דהנה כ"כ בה"ל מירות דיש ג' חילוקים במלוא ובחילוקים א' לר"ך לעשות הדבר וכמו אגד לר"י גבי לולב והדס ועריבה דשם המלוא שאגדס לא שיהיו אגודים ולכן מבואר שם דף ל"א ע"ב ודף ל"ה ע"ב דדוקא במיט דא"כ הוה בל חסוף ועיין יומא דף מ"א ע"ב גבי אגד של עץ אחר ואיוזב אס הטעם הוה משום אגד ע"ס בחו"י דשם גס כן יליף בג"ש דלקוחה לקחה כמו בך דסוכה דף י"ג ע"א ע"ס בחוס' ובירושלמי רפ"א דיומא ואם כן זה גופא הוה מן המנין כיון דק"ל לר"ך אגד ואגד לר"י ג' דוקא כמבואר בסוכה דף י"ג ע"ס וכן הדין גבי חפירה של ס"ת ותפילין לר"ך לחפור דוקא ולכן בזה בטי גידול וכעין גבי בית יד של בגדי כהונה המבואר ביומא דף ע"ב ע"ב דע"כ לר"ך לעשוהו בפ"ע ולחנכן כמבואר שם וכמו הולכה לדין וזהו ג"כ הך דין דשבת דף קל"ה ע"א גבי ערלה כבושה ע"ס ור"ל אס לר"ך לחתוך הערלה או לר"ך שיהיה גלוי או לר"ך שלא יהיה הערלה וכיון דנכנסה אף דעליות מ"מ לא חתך ועיין ביבמות דף ק"ב ע"א מה דבטי שם אס לר"ך חליצה או גלויא כרעא ונ"מ כגון אס נשאר הרגל מכוסה ולהיפך כ"מ אס שרפה המנעל ע"ס וזה הדין ג"כ גבי מילה ב"ב ערלות עיין שבת דף קל"ה ובכורות דף ע"ב ע"ב ור"ל לענין דחיית שבת דנחתך אך לא נחלה ולחתוך ב' פעמים לא מלטי ועיין בזכחים דף י"ח ע"ב ובמנחות דף ל"ז ע"ב דאף דמרבין בעל ה' כנפים זה רק דמ"מ יש בו ד' אבל להטיל זיזית גס להכנף החמישי זה לא ויהי' נ"מ גבי ב' ערלות אס היה האחד טולד מהול והאחד חתך אס די בזה ובה"א"ש הך דיבמות דף ע"א ע"א גבי טולד מהול מה דמלר"ך קרא לזה וע"ס דף ע"ב ע"א וכ"כ בזה. אך זה לר"י דסוכה דף כ"ט ע"ב דאס הי' פרוז יכפחנו מה ר"ל אס גס דסבירא ליה לר"ך שיהא כפות או לר"ך שלא יהא פרוז ונ"מ אס שם לר"ך לאגרו במיט ואם הוה בל חסוף בשלל במיט וגס אס בטי אגד מעליתא כמו בך דסוכה דף ל"ג ע"ב ועיין מנחות דף ל"א ע"ב גבי קרע דגס בטי דוקא גידול ולא גרדיון ע"ס אך שם י"ל דשם בטי שיהא שלם וכמו בך דזכחים דף ט"ז דבטי לאמטויי ע"ס משא"כ גבי לולב י"ל דבטי רק שלא יהא פרוז וכן גס כן נ"מ למ"ד בסוכה דף ל"ד ע"ב דלר"ך ג' הדסים אס ר"ל המספר ג' או שלא יהא פחות מנ' ונ"מ לפי המבואר בפרה פ"א דאף דבטי גבי איוזב ג' קלחים מכל מקום אס היו ה' בקלח אחד כשר עיין בעה"מ פ"א דסוכה על דף י"ג ע"א דשם הטעם דאגד גס בדי שמים הוה אגד ועיין בהשגות הר"א ו"ל שם וחוס' שם דסבירא ליה דגבי איוזב לא מעכב האגד לכ"ע אך בירושלמי פ"א דיומא ה"א משמע שם דמעכב האגד רק דגבי פסח מזרים אין האיוזב מעכב ועיין חו"י יומא דף מ"א ע"ב ד"ה כדי אף שם קאי אאיוזב שנותן לטור שרפת הפרה ועיין בספרי פרשת חוקת פסקא קב"ד וכמש"כ ועיין בדברי רבינו בהלכות פרה פ"ב ה"ד דפסק שם דגס שנים כשר אף דנגמרא מבואר דפסול אף שם ר"ל דהאגד**